

Innst. 140 S

(2014–2015)

**Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen**

Meld. St. 27 (2013–2014)

**Innstilling fra næringskomiteen om et mangfoldig og
verdiskapende eierskap**

Innhold

	Side		Side
1. Sammendrag	5	1.2.8.1 Kategori 1 – selskaper med forretningsmessige mål	18
1.1 Bakgrunn for og hovedinnholdet i meldingen	5	1.2.8.1.1 Ambita AS	18
1.1.1 Eierskap – betydning for verdis- kapingen	5	1.2.8.1.2 Baneservice AS	18
1.1.2 Forutsetninger for privat eierskap i Norge	6	1.2.8.1.3 Cermaq ASA	18
1.1.3 Statens eierskap forvaltet direkte av departementene	6	1.2.8.1.4 Entra Holding AS	18
1.2 Nærmere om de enkelte kapitler i meldingen	8	1.2.8.1.5 Flytoget AS	18
1.2.1 Eierskap – betydning og utviklings- trekk	8	1.2.8.1.6 Mesta AS	18
1.2.2 Eierskap i Norge	9	1.2.8.1.7 SAS AB	19
1.2.3 Privat eierskap som hovedregel	10	1.2.8.1.8 Veterinærmedisinsk Oppdrags- senter AS	19
1.2.3.1 Utfordringer med statlig eierskap ...	10	1.2.8.2 Kategori 2 – selskaper med forretningsmessige mål og nasjonal forankring av hovedkontor	19
1.2.3.2 Regjeringens politikk for å styrke det private eierskapet	11	1.2.8.2.1 Aker Kværner Holding AS	19
1.2.4 Dagens statlige eierskap forvaltet direkte av departementene	11	1.2.8.2.2 DNB ASA	19
1.2.5 Hvorfor staten bør eie	12	1.2.8.2.3 Kongsberg Gruppen ASA	19
1.2.5.1 Nasjonal forankring av viktige selskaper, hovedkontorfunksjoner og nøkkelkompetanse	12	1.2.8.2.4 Nammo AS	19
1.2.5.2 Forvaltning av felles naturressurser	12	1.2.8.2.5 Norsk Hydro ASA	19
1.2.5.3 Sektorpolitiske og samfunnsmessige hensyn	12	1.2.8.2.6 Statoil ASA	20
1.2.5.4 Alternative virkemidler til statlig eierskap	12	1.2.8.2.7 Telenor ASA	20
1.2.5.5 Kategorisering av selskapene i det direkte eierskapet	13	1.2.8.2.8 Yara International ASA	20
1.2.6 Hva staten bør eie	13	1.2.8.3 Kategori 3 – selskaper med forretningsmessige mål og andre spesifikt definerte mål	20
1.2.6.1 Endringer av statens eierskap	13	1.2.8.3.1 Aerospace Industrial Maintenance Norway SF	20
1.2.7 Hvordan staten bør eie	14	1.2.8.3.2 Argentum Fondsinvesteringer AS .	20
1.2.7.1 Rammer for statens eierskaps- utøvelse	14	1.2.8.3.3 Eksportfinans ASA	20
1.2.7.2 Statens prinsipper for god eierstyring	15	1.2.8.3.4 Electronic Chart Centre AS	20
1.2.7.3 Utdypende om forventninger til selskapene	15	1.2.8.3.5 Investinor AS	20
1.2.7.3.1 Avkastning og utbytte	15	1.2.8.3.6 Kommunalbanken AS	21
1.2.7.3.2 Styrets arbeid	16	1.2.8.3.7 NSB AS	21
1.2.7.3.3 Samfunnsansvar	16	1.2.8.3.8 Posten Norge AS	21
1.2.7.3.4 Lederlønn	17	1.2.8.3.9 Statkraft SF	21
1.2.7.4 Kontakten med selskapene	17	1.2.8.3.10 Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	21
1.2.7.5 Statens ulike roller	17	1.2.8.4 Kategori 4 – selskaper med sektor- politiske mål	21
1.2.8 Gjennomgang av statens direkte eierinteresser	18	1.2.8.4.1 Andøya Space Center AS	21
		1.2.8.4.2 Avinor AS	21
		1.2.8.4.3 Bjørnøen AS	21
		1.2.8.4.4 Eksportkreditt Norge AS	21
		1.2.8.4.5 Enova SF	21
		1.2.8.4.6 Gassco AS	21
		1.2.8.4.7 Gassnova SF	22
		1.2.8.4.8 Innovasjon Norge	22
		1.2.8.4.9 Kings Bay AS	22

	Side		Side	
1.2.8.4.10 Nofima AS	22	2.	Komiteens merknader	24
1.2.8.4.11 Norfund	22	2.1	Eierskapets betydning og utviklingstrekk	27
1.2.8.4.12 Norges sjømatråd AS	22	2.2	Privat eierskap	27
1.2.8.4.13 Norsk Helsenett SF	22	2.3	Statlig eierskap	29
1.2.8.4.14 Norsk Rikskringkasting AS	22	2.4	Hvordan staten bør eie	31
1.2.8.4.15 Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS	22	2.5	Kategori 1 – Selskaper med forretningsmessige mål	35
1.2.8.4.16 Norsk Tipping AS	22	2.6	Kategori 2 – Selskaper med forretningsmessige mål og nasjonal forankring av hovedkontor	37
1.2.8.4.17 Petoro AS	22	2.7	Kategori 3 – Selskaper med forretningsmessige mål og andre spesifikt definerte mål	39
1.2.8.4.18 Simula Research Laboratory AS	22	2.8	Kategori 4 – Selskaper med sektor- politiske mål	41
1.2.8.4.19 SIVA SF	22			
1.2.8.4.20 Space Norway AS	23			
1.2.8.4.21 Statnett SF	23	3.	Forslag fra mindretall	45
1.2.8.4.22 Statskog SF	23	4.	Komiteens tilråding	45
1.2.8.4.23 UNINETT AS	23			
1.2.8.4.24 Universitetscenteret på Svalbard AS	23			
1.2.8.4.25 AS Vinmonopolet	23			
1.2.8.4.26 Regionale Helseforetak	23			
1.3 Økonomiske og administrative konsekvenser	23			

Innst. 140 S

(2014–2015)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Meld. St. 27 (2013–2014)

Innstilling fra næringskomiteen om et mangfoldig og verdiskapende eierskap

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Bakgrunn for og hovedinnholdet i meldingen

Et av regjeringens viktigste satsingsområder er å løfte konkurransekraften i norsk næringsliv, slik at det skapes flere trygge arbeidsplasser og at finansieringen av velferdsordningene blir sterkere.

Vår konkurransekraft påvirkes av hvor effektivt vi utnytter landets ressurser og vår evne til innovasjon og omstilling. Regjeringen vil iverksette et bredt sett av tiltak for å styrke konkurransekraften og øke samlet verdiskaping i Norge. Ett av tiltakene er å legge til rette for et mangfoldig og verdiskapende eierskap. Et godt eierskap, både privat og offentlig, er viktig. Vår konkurransekraft og verdiskaping avhenger av at det etableres, videreutvikles og drives lønnsomme virksomheter, og at ulønnsomme omstilles eller avvikles. God ledelse og godt eierskap er viktige bidrag til dette. Mangfoldige, velutviklede og kompetente Eiermiljøer er en forutsetning for samfunnets konkurransekraft og verdiskaping.

Regjeringen vil innrette politikken slik at alle kan spare og investere, og gjennom sitt eierskap ta direkte del i og høste avkastning av den verdiskapingen som finner sted i Norge. Målet er økt konkurransekraft, verdiskaping og flere trygge og gode arbeidsplasser. Regjeringen vil med bakgrunn i dette styrke det private eierskapet i Norge.

Regjeringen mener at det er flere gode grunner til at staten bør være eier i ulike selskaper. Begrunnelser varierer fra selskap til selskap og tar utgangs-

punkt i at statlig eierskap kan bidra til at samfunnsøkonomiske og samfunnsmessige hensyn ivaretas. Norge vil på bakgrunn av dette i overskuelig fremtid ha et betydelig statlig eierskap. Samtidig er det statlige eierskapet i norsk næringsliv svært omfattende i dag. For å bidra til et mer mangfoldig og verdiskapende eierskap og for å redusere potensielle utfordringer med et omfattende statlig eierskap, ønsker regjeringen å redusere det direkte statlige eierskapet over tid.

Regjeringen mener det er avgjørende at det statlige eierskapet forvaltes på en profesjonell og forutsigbar måte, og vil føre en ansvarlig statlig eierskapspolitikk som gir rom for både eiermangfold og verdiskaping som et bidrag til å styrke norsk konkurransekraft. Regjeringen legger med bakgrunn i dette, og med utgangspunkt i regjeringens politiske plattform, frem en melding til Stortinget om eierskap i norsk næringsliv, med hovedvekt på rammene og politikken knyttet til statens direkte eierskap.

1.1.1 Eierskap – betydning for verdiskapingen

Eierskapet kan være av stor betydning for selskapers konkurransekraft og verdiskaping. Eiere og investorer har en fundamental rolle for at det kan utøves lønnsom virksomhet ved å bidra med risikokapital til etablering av nye virksomheter eller til videreutvikling av etablerte virksomheter. Et mangfold av eiere, eiertyper og Eiermiljøer vil kunne bidra til god sammensetning av virksomheter og eiere, til ønsket omstilling og innovasjon og slik til økt konkurransekraft.

Økt endringstakt i næringslivet gjør at betydningen av virksomheters evne til omstilling og innovasjon øker. Dette stiller større krav til eierne, som legger føringer for selskapenes virksomhet og tar avgjørende beslutninger ved større endringer i selskapene.

I et slikt forretningsklima er kompetente eiere av betydning for å kunne realisere selskapets verdiskapingspotensial. Eiersammensetningen og eiertyper kan ha betydning for verdiskapingen i selskaper ved at de kan gi ulike insentiver for å utøve god selskapsstyring. Ulike kombinasjoner av eierkonsentrasjon, eiertype og varigheten på eierskapet kan slik påvirke kvaliteten av eierutøvelsen.

Hvordan eierskap utøves har endret seg de senere årene. Det har vært en gradvis utvikling mot mer fragmentert eierskap i børsnoterte selskaper. Selskaper må forholde seg til stadig raskere endringer i omgivelsene og større usikkerhet og volatilitet i de globale markedene. Dette gjør det mer krevende å opprettholde strategiske konkurranseposisjoner og evne til verdiskaping over tid, og det stilles større krav til ledelse, styrer og eiere om å fatte gode beslutninger raskt. Oppmerksomheten mot eieres og selskapers samfunnsansvar har også økt.

1.1.2 Forutsetninger for privat eierskap i Norge

Etter regjeringens syn bør privat eierskap være hovedregelen i norsk næringsliv. Regjeringen vil styrke det private eierskapet som et ledd i å styrke norsk næringslivs konkurransekraft.

Selv om det er stor variasjon blant private eiere, er det regjeringens oppfatning at det knytter seg noen grunnleggende forhold til det private eierskapet som gjør at dette i utgangspunktet er godt egnet til å bidra til verdiskaping og til å styrke norsk konkurransekraft. Private eiere kan ofte mer direkte ivareta egne preferanser og eiendom og utøve et mer direkte personlig eierskap enn staten som utøver eierrollen på vegne av fellesskapet. Private eiere kan ofte i større grad være nær og bedre orientert i markedene. Private eiere har gjerne sterkere insentiver for effektiv drift og høy avkastning. Dette kan være et argument for å styrke det private eierskapet. Det kan også være et argument for å få inn private medeiere i selskaper hvor staten er en dominerende eier og hvor det foreligger gode begrunnelser for et statlig eierengasjement.

Regjeringen vil også peke på enkelte potensielle utfordringer knyttet til det statlige eierskapet som trekker i retning av å begrense omfanget av det direkte statlige eierskapet i kommersielle selskaper, og styrke det private eierskapet. Dette knytter seg til potensielle konflikter mellom statens ulike roller, fare for maktkonsentrasjon og begrenset industriell kompetanse hos staten som eier.

Regjeringen vil styrke det private eierskapet gjennom et bredt sett av tiltak.

Skattesystemet er en vesentlig økonomisk rammebetingelse som har stor betydning for norsk næringsliv og for det private eierskapet. Regjeringen vil bruke skatte- og avgiftssystemet til å finansiere

fellesgoder, legge til rette for sosial mobilitet, oppnå mer effektiv ressursutnyttelse og gi bedre vilkår for norsk næringsliv. Det private eierskapet skal styrkes, og det skal lønne seg å jobbe, spare og investere og etablere, drive og utvikle virksomhet. Regjeringen tok det første steget med vekstfremmende skattelettelser, som bl.a. vil bidra til å styrke det private eierskapet, i statsbudsjettet for 2014. Regjeringen viser for øvrig til Scheel-utvalget som gjennomgår selskapsbeskatningen.

Arbeidet med forenklinger for næringslivet og privatpersoner er et viktig område for regjeringen. Det skal bli lettere å etablere, drive og utvikle næringsvirksomhet i Norge. Det vil over tid gi økt privat eierskap. Regjeringen har som mål å redusere næringslivets årlige kostnader med å oppfylle lover og regler med 15 mrd. kroner innen utløpet av 2017, sammenlignet med kostnadsnivået i 2011, noe som utgjør en reduksjon på 25 pst. Regjeringen vil også fremme en kultur for entreprenør- og gründerskap. Over tid vil det gi økt evne til omstilling og innovasjon, verdiskaping og privat eierskap.

Regjeringen vil arbeide for et enklere og mer vekstfremmende skattesystem, og vil fortsatt prioritere skattelettelser som styrker norsk konkurransekraft og bidrar til gode og verdiskapende norske arbeidsplasser. Regjeringen vil også vurdere andre tiltak som kan styrke det private eierskapet, herunder tiltak for å øke småsparerens eierskap i norske selskaper og tiltak for å stimulere ansattes medeierskap.

1.1.3 Statens eierskap forvaltet direkte av departementene

Etter regjeringens syn bør privat eierskap være hovedregelen i norsk næringsliv. Direkte statlig eierskap bør begrunnes særskilt.

Etter regjeringens syn er det flere gode grunner til at staten bør være eier i ulike selskaper. Dette knytter seg eksempelvis til korrigering av markedssvikt, nasjonal forankring av viktige selskaper, hovedkontorfunksjoner og nøkkelkompetanse, forvaltning av felles naturressurser og sektorpolitiske og samfunnsmessige hensyn. Det er også særskilte karakteristika med staten som kan gjøre staten til en god eier i et bredere perspektiv. Dette knytter seg bl.a. til at den norske stat er en langsiktig og kapitalsterk eier som kan bidra positivt til langsiktig eierskap. Staten kan sammen med andre langsiktige investorer, bidra til stabilitet i eierskapet og stimulere til industriell utvikling av norske selskaper og oppbygging av kompetanse over tid. Dette tilsier at staten i overskuelig fremtid vil ha et betydelig direkte eierskap.

Det er regjeringens vurdering at utøvelsen av det direkte statlige eierskapet håndteres på en profesjonell og god måte. Gjennom åpenhet om eierstyringsprinsipper, aksept for rolledelingen i selskapslovgiv-

ningen, eierstyring gjennom generalforsamling og vekt på å velge kompetente og uavhengige styrer, kan den statlige norske eierutøvelsen sies å ligge langt fremme, også i internasjonal sammenheng.

Selskapene i statens portefølje har siden 2006 vært kategorisert i fire ulike kategorier. Utgangspunktet for kategoriseringen har vært statens begrunnelser og mål for det direkte statlige eierskapet. Regjeringen vil videreføre denne kategoriseringen.

Regjeringen mener at staten ikke bør ha som langsiktig ambisjon å være eier i selskaper der staten kun har forretningsmessige mål med eierskapet. Det er regjeringens oppfatning at over tid vil andre eiere ofte være i bedre stand enn staten til å utvikle verdiene i slike selskaper. Regjeringen vil på denne bakgrunnen fremme forslag til Stortinget i budsjettproposisjonen for 2015 om fullmakter til helt eller delvis å avhende statens eierskap i selskapene i kategori 1. For flere av disse selskapene har regjeringen slike fullmakter allerede i dag. Regjeringen vil fremheve at selv om staten ikke bør ha en langsiktig ambisjon om å være eier i disse selskapene, så vil eventuelle endringer i statens eierandeler kun gjennomføres dersom dette anses å være økonomisk gunstig for staten. Videre kan det være selskaps- og markedsmessige forhold som tilsier at staten bør vente med eventuell utnyttelse av fullmaktene.

Selskapene i kategori 2 er forretningsmessige selskaper hvor målet med det statlige eierskapet, ut over avkastning på investert kapital, er å opprettholde hovedkontorfunksjoner i Norge. Dette oppnås ved en eierandel som gir negativ kontroll, dvs. mer enn en tredjedel. Regjeringen vil derfor ha som utgangspunkt at det ikke vil være aktuelt å redusere statens eierskap til under 34 pst. i disse selskapene. Det kan foreligge særskilte hensyn som tilsier at den nedre grensen for statens eierandel i enkelt-selskaper i kategori 2 er forskjellig fra 34 pst. Regjeringen vil på denne bakgrunn i budsjettproposisjonen for 2015 fremme forslag til Stortinget om fullmakter som åpner opp for å kunne redusere statens eierandel for Kongsberg Gruppen ASA og Telenor ASA, ned mot 34 pst.

I kategori 3 inngår selskaper der staten har forretningsmessige mål med eierskapet og hvor det er andre begrunnelser for statlig eierskap enn norsk forankring av hovedkontor. Regjeringen mener det er gode begrunnelser for at staten bør være eier i disse selskapene. Det vil imidlertid for selskapene i kategori 3 likevel kunne være rom for justeringer og endringer i statens eierskap ut fra kommersielle betraktninger, og på en måte som også ivaretar statens begrunnelse for eierskapet i selskapene.

Statens eierandeler i de sektorpolitiske selskapene i kategori 4 bør i utgangspunktet ligge fast. Dette er imidlertid ikke til hinder for endringer der-

som de sektorpolitiske hensynene bortfaller eller kan ivaretas på en annen og tilfredsstillende måte ved bruk av andre virkemidler enn eierskap.

Som eier stiller regjeringen seg i utgangspunktet positiv til strategiske initiativer og transaksjoner som kan forventes å bidra til verdiutviklingen i selskapene og som samtidig kan gjennomføres innenfor en ramme som ivaretar statens mål med eierskapet.

Regjeringen vil kun i helt særskilte situasjoner vurdere å øke statens eierandel i deleide selskaper. Regjeringen ser det heller ikke som aktuelt at staten arbeider aktivt med å ta nye strategiske posisjoner i konkurranseutsatte selskaper. Kun i helt ekstraordinære tilfeller vil regjeringen kunne vurdere nytt statlig eierskap. Regjeringen vil legge vekt på at statlig produksjonsvirksomhet skal utføres effektivt og ha en hensiktsmessig styrings- og organisasjonsstruktur. Regjeringen vil på bakgrunn av dette kunne vurdere omorganiseringer av statlig virksomhet og nye selskapsstrukturer.

Regjeringen har som ambisjon at den norske stats eierskapsutøvelse skal være av beste praksis internasjonalt. Eierskapet skal forvaltes profesjonelt, og regjeringen vil føre en ansvarlig eierskapspolitikk preget av forutsigbarhet og fastlagte prinsipper for statlig eierstyring. I sin eierskapsutøvelse vil staten legge vekt på områder hvor staten som eier har gode forutsetninger for å tilføre selskapene verdi, herunder fortsatt legge vekt på å styrke den strategiske og økonomiske oppfølgingen av selskapene gjennom analytisk oppfølging, styrke arbeidet med rekruttering av styremedlemmer og systematisere vurderingen av styrets arbeid. Staten vil legge vekt på å være en ledende eier når det gjelder å fremme god eierstyring og selskapsledelse.

Regjeringen har i meldingen gjort enkelte justeringer av statens eierstyringsprinsipper, i tråd med utviklingen innenfor eierstyring og selskapsledelse og etablert praksis.

Hovedhensynet i de kommersielle selskapene er avkastning på investert kapital. Regjeringen mener at ulike faktorer bidrar til dette. Med bakgrunn i dette har regjeringen tydelige forventninger til selskapene når det gjelder avkastning og utbytte, styrets arbeid, samfunnsansvar, lederlønn, forskning og utvikling og mangfold og likestilling.

Regjeringen forventer at selskaper med statlig eierandel arbeider systematisk med sitt samfunnsansvar og er ledende på sine områder. Regjeringen vil særlig vise til utviklingen på klima- og miljøområdet og til virkninger dette kan ha for samfunnet som helhet og selskapenes utvikling spesielt. Regjeringen forventer at selskapene har god risikoforståelse med hensyn til hvordan klimaendringer og klimapolitiske tiltak kan påvirke deres virksomhet og at selskapene

skal være i fremste rekke når det gjelder arbeidet for klima og miljø i sin bransje.

Når det gjelder statens holdning til lederlønn, signaliserer regjeringen noen endringer i meldingen. På enkelte områder mener regjeringen imidlertid at det er behov for en nærmere gjennomgang før regjeringen legger frem sine nye retningslinjer. Stortinget vil bli orientert på egnet måte når retningslinjene foreligger.

Selskapsgjennomgangen i kapittel 9 angir statens mål med eierskapet i hvert enkelt selskap, med utgangspunkt i begrunnelsene for statlig eierskap og de fire eierskapskategoriene.

1.2 Nærmere om de enkelte kapitler i meldingen

1.2.1 *Eierskap – betydning og utviklingstrekk*

Velutviklede og kompetente Eiermiljøer er en forutsetning for samfunnets verdiskaping. Eiere og investorer har en fundamental rolle for at det kan utøves lønnsom virksomhet ved å bidra med risikokapital til etablering av nye virksomheter eller til videreutvikling av etablerte virksomheter. Sterke og kompetente eier- og fagmiljøer kan være avgjørende for å analysere og forstå risiko og potensiell avkastning, og dermed sørge for riktig tilførsel av kapital.

Eierskap har betydning for hvordan selskaper styres og drives. Gode eiere med lav grad av aktiv involvering vil i hovedsak sørge for at selskaper følger prinsipper for god eierstyring og selskapsledelse for å verne om egne interesser. Ved større grad av involvering kan eiere søke å skape merverdi gjennom å støtte og følge opp selskapene.

Private equity (PE)-aktører er et eksempel på eiere som involverer seg sterkt i porteføljeselskapene sine. Hva som skaper meravkastning for PE-aktørene har endret seg over tid. Tidligere var avkastningen i stor grad basert på å identifisere og investere i riktige selskaper og sektorer («buying well»). Utviklingen har de senere årene gått i retning av at godt eierskap i stadig større grad antas å drive verdiskapingen («owning well»). Dette kan reflektere at eiernes kompetanse har fått større betydning.

Eierne velger selskapets styre. Et kompetent styre har betydning for om et selskap skal kunne drive forsvarlig og lønnsomt. Det synes å være bred oppfatning av at god eierstyring er viktig for verdiskapingen, og litteraturen trekker i retning av å gi empirisk støtte til dette.

Ulike kombinasjoner av eierkonsentrasjon, eierstype og varigheten på eierskapet kan innvirke på kvaliteten av eierutøvelsen. På Oslo Børs synes lønnsomheten for selskaper med høy eierkonsentrasjon å være lavere enn selskaper med lav eierkonsentrasjon, mens sammenhengen er mer sprikende internasjonalt.

Et sentralt skille mellom eiertyper går mellom direkte og indirekte eiere. Et annet skille mellom eiertyper er mellom offentlig og privat. Litteraturen gir ingen entydige svar på om privat eierskap gir bedre avkastning enn offentlig eierskap, men noe forskning gir støtte til denne oppfattelsen. At det offentlige er en indirekte eier, er en mulig forklaringsvariabel. Videre vil for eksempel høy offentlig eierkonsentrasjon i enkeltelskaper kunne ha en effekt gjennom redusert likviditet, som igjen kan påvirke markedspris.

Varigheten på eierskapet vil legge føringer på utøvelsen av eierskap. Langsiktige eiere kan skape verdier ved å finansiere strategier som gir langsiktig, men ikke nødvendigvis kortsiktig, gevinst. På en annen side kan langsiktig eierskap føre til mindre press på ledelsen. Forskning gjort på norske børstata gir noe indikasjon på at indirekte langvarig eierskap gir lavere avkastning, mens direkte langvarig eierskap gir høyere avkastning.

Verdiskapingen som følge av kapitalallokering og eierstyring vil variere mellom ulike typer eiermodeller. I kapittel 2.2 i meldingen utdypes kort hva som kjennetegner de fremste eierne innenfor hver modell.

Utviklingen med en økende grad av passive eiere henger sammen med økningen av institusjonelt eierskap. Institusjonelle eiere eier en betydelig andel av verdens selskaper som er notert på børs. Selskaper med en fragmentert aksjonærstruktur og overvekt av institusjonelle eiere blir ofte omtalt som «eierløse» selskaper, ettersom de mangler større direkte eiere med insentiver til å utøve aktivt eierskap. I slike eierløse selskaper kan ofte mye makt være konsentrert hos ledelsen. Institusjonelle eiere har færre insentiver for å arbeide for langsiktig verdiskaping. Problemstillinger knyttet til eierløse selskaper og passivt eierskap reflekteres i flere ulike retningslinjer for eierstyring og selskapsledelse.

Det er i økende grad fremvoksende økonomier som driver veksten i verdensøkonomien. Dette gjør dem stadig mer viktige, også for vestlige selskaper, og skaper behov for ny kompetanse og erfaring. Samtidig har gradvis nedbygging av handelsbarrierer og økt integrering i verdensøkonomien sørget for at stadig flere bransjer har blitt konkurransutsatt. I en verden med sterkere konkurranse og raskere endringer stilles det større krav til ledelse, styrer og eiere til å fatte gode beslutninger raskt. Eierne bør på denne bakgrunn være forberedt på å ta stilling til avgjørende strategiske endringer, til oppkjøp og andre større investeringer på kortere tid.

Store skjevheter i de globale handelsbalansene har ført til stor statlig formuesoppbygging i enkelte land og derfor et større statlig eierskap i kommersielle selskaper. Gjennom store statlige investerings-

fond, særlig fra Kina og Midtøsten, eier statlige aktører en stadig større andel av verdens aksjekapital, jf. figur 2.3 i meldingen. Også nasjonalt statlig eierskap har vokst, mye drevet av statlige overttagelser i forbindelse med finanskrisen.

Det er økende oppmerksomhet knyttet til eieres og selskapers samfunnsansvar.

For eiere er det derfor et økende behov for å sørge for gode systemer og rutiner for å følge opp samfunnsansvar på ulike områder. Mange utviklings-trekk tyder på at dette kan bli et konkurransefortrinn for selskaper og aksjeeiere i fremtiden.

Aktivist-investorer er forretningsmessig orienterte investorer som går inn med en mindre eierandel i et selskap og forsøker å øke verdien av investeringen ved å søke å tvinge gjennom endringer i selskapsstyringen. Trenden med aktivist-investorer er sterkest i USA, men har også spredt seg til Europa. Analyser tyder på at aktivist-investorer generelt har en positiv effekt på avkastningen til selskaper, også på lengre sikt.

Styret blir i økende grad ansett som en avgjørende faktor for selskapets langsiktige suksess. Gode styrever, som fungerer som en effektiv sparringspartner og utfordrer til ledelsen, blir en stadig viktigere komponent i et veldrevet selskap.

1.2.2 Eierskap i Norge

I kapittel 3.1 i meldingen er det gitt en oversikt over det norske kapitalmarkedet.

Privat eierskap utgjør om lag 65 pst. av verdiene på Oslo Børs. Av dette er andelen utenlandsk eierskap høy (37 prosentpoeng), målt mot andre land. Norge har en lav andel privat eierskap på børs sammenlignet med flere andre europeiske land. Dette må sees på bakgrunn av at andelen offentlig eierskap er høyere i Norge enn i andre land. Når det gjelder det unoterte private eierskapet, er situasjonen annerledes. Utenlandske eiere eier en andel på 17 pst., mens industrielle eiere og husholdninger eier en andel på henholdsvis 38 pst. og 22 pst.

Gründere er en del av det industrielle eiermiljøet. En indikator på gründeraktivitet kan være antall nyetablerte selskaper som andel av det totale antall selskaper. Denne etableringsraten i Norge er relativt lav sammenlignet med andre land. Det sentrale for samfunnet og verdiskapingen er imidlertid ikke antall gründere og nye foretak, men heller deres verdiskaping. Dårlige muligheter på arbeidsmarkedet kan i mange tilfeller føre til at flere etablerer egne selskaper. Det er derfor ikke opplagt hvor høy etableringsraten i et land bør være. I en gjennomgang av norsk økonomi trekker OECD frem at etableringsraten og antallet selvstendig næringsdrivende i Norge er lavt på tross av lave etableringshindre. Blant

mulige forklaringer trekker de frem lav arbeidsledighet, gode velferdsordninger og relativt høye skatter.

Selv om det i Norge er en relativt liten andel institusjonelle investorer, målt etter eierskapets verdi, er institusjonelle eiere fortsatt en viktig kilde til kapital. Tall fra VPS viser at institusjonelle eiere i 2012 eide 9 pst. av de børsnoterte verdiene i Norge. Til sammenligning eide private institusjonelle eiere i 2007 27 pst. av verdiene på børsen i Sverige, og 44 pst. av verdiene på børsen i Storbritannia. En grunn til den begrensede andelen institusjonelle eiere er at norske husholdninger sparer lite relativt sett i verdipapirer og at sparing i stor grad skjer gjennom investering i egen bolig. Spesielt har nordmenn lav pensjonssparing, da dette i stor grad ivaretas av staten gjennom Folketrygden.

Økt globalisering, og en stadig større grad av vare-, tjeneste- og kapitalflyt over landegrensene, har bidratt til at utenlandske eiere har blitt et av de største eiermiljøene i Norge. Direkte utenlandsk eierskap i Norge har omtrent doblet seg siden starten av 2000-tallet, og mer enn tidoblet seg siden begynnelsen av 1990-tallet. Historisk har den store veksten primært forekommet i tilknytning til olje- og gassvirksomhet og i bransjer som finansiell tjenesteyting, transport og produksjon. Målt i verdier er det Sverige som har størst andel direkte utenlandsinvesteringer i Norge med 23 pst.

Helt fra den norske industrialiseringen på starten av 1900-tallet har utenlandske eiere vært med på å bygge næringslivet i Norge, ofte i form av relativt store og kapitalintensive foretak knyttet til eksportindustrien. Fra 2000 til 2014 har utenlandske investorer eierandel på børs økt fra 34 pst. til 37 pst. Antall utenlandskontrollerte foretak i Norge har økt med 38 pst., fra 3 608 i 2000 til 4 979 i 2007. Antall norskkontrollerte foretak økte med kun 20 pst. i samme periode. Innenfor norsk industri økte antall selskaper eid av utenlandske aktører med 90 pst. fra 2003 til 2010.

Ifølge SSB omhandler det offentlige eierskapet alle unoterte og noterte finansielle og ikke-finansielle selskaper hvor stat, kommune og fylkeskommune direkte eller indirekte eier mer enn 50 pst. av innbetalt andels- og aksjekapital, kapitalinnskudd eller kommandittinnskudd og statlig og kommunal forretningsdrift.

Det offentlige eier en vesentlig andel av landets økonomiske virksomhet. Totalt er om lag en tredjedel av all egenkapital i Norge eid av det offentlige, noe som er betydelig sammenlignet med andre OECD-land. Den offentlige eide norske egenkapitalen fordeles seg mellom notert kapital på om lag 646 mrd. kroner og unotert kapital på om lag 1 062 mrd. kroner. Sammenlignet med øvrige land i Norden har Norge et

større offentlig eierskap. Det er likevel større likheter mellom landene i Norden enn ellers i Europa.

1.2.3 Privat eierskap som hovedregel

Per 1. januar 2014 var det ifølge SSB 526 703 virksomheter i Norge. En overveiende andel av disse virksomhetene er eid av private aktører.

Regjeringen mener at privat eierskap bør være hovedregelen i norsk næringsliv, og at statlig eierskap bør begrunnes særskilt. Etter regjeringens syn er det flere gode grunner til at staten bør være eier i ulike selskaper. Begrunnelsene varierer fra selskap til selskap og tar utgangspunkt i at statlig eierskap kan bidra til å ivareta samfunnsøkonomiske og samfunnsmessige hensyn. Norge vil på bakgrunn av dette i overskuelig fremtid ha et betydelig statlig eierskap. Det er redegjort for slike begrunnelser i kapittel 6.1 i meldingen.

Selv om det er stor variasjon blant private eiere, er det regjeringens oppfatning at det knytter seg noen grunnleggende forhold til det private eierskapet som gjør at dette i utgangspunktet er godt egnet til å bidra til verdiskaping og til å styrke norsk konkurransekraft.

Privat eiendomsrett er grunnleggende i et velfungerende samfunn. Dette bør også danne et grunnleggende utgangspunkt for eierskap til selskaper og virksomheter.

Det er i all hovedsak private aktører som tar initiativ og står bak nyetableringer, eierskapet og drift av virksomheter i norsk næringsliv. I kommersielle virksomheter i velfungerende konkurranseutsatte markeder vil det ofte være private eiere som har best forutsetning for å være en god eier.

Private eiere kan ofte mer direkte ivareta egne preferanser og eiendom og utøve et mer direkte personlig eierskap enn staten som utøver eierrollen på vegne av fellesskapet. Når eieren er personlig, vil det normalt være færre beslutningsledd mellom eiere og ledelse enn dersom eierskapet forvaltes av institusjoner. Dette tilsier at personlige (private) eiere kan ha sterkere insentiver til å ivareta egne eierinteresser. Det kan gi bedre eierstyring, økt forventet lønnsomhet og en mer hensiktsmessig styring av risiko, i tråd med eiernes interesser.

Private eiere har gjerne sterkere insentiver for effektiv drift og høy avkastning. Sterke insentiver for private med tanke på både kostnadsreduksjon og innovasjon er et grunnleggende argument for at privat eierskap er mer hensiktsmessig. Dette har blitt underbygd av flere empiriske studier som viser at privatisering som regel medfører produksjon til lavere kostnad og med bedre kvalitet.

Mangelfull og skjevt fordelt informasjon mellom selskaper og dets eier(e) og ulike insentiver mellom

ledelse og eiere kan også tilsi at privat eierskap i utgangspunktet er å foretrekke.

1.2.3.1 UTFORDRINGER MED STATLIG EIERSKAP

Det er regjeringens vurdering at utøvelsen av det direkte statlige eierskapet håndteres på en profesjonell og god måte. Gjennom åpenhet om eierstyringsprinsipper, aksept av rolledelingen i selskapslovgivningen, eierstyring gjennom generalforsamling og vekt på å velge kompetente og uavhengige styrever, kan den statlige norske eierutøvelsen sies å ligge langt fremme – også i internasjonal sammenheng.

Det er imidlertid særskilte utfordringer knyttet til det statlige eierskapet som trekker i retning av å begrense omfanget av det direkte statlige eierskapet i kommersielle selskaper i velfungerende konkurranseutsatte markeder, særlig på områder hvor det er enkelt å skille mellom statens bruk av regulerende virkemidler og den produserende virksomheten.

Utover argumentene for privat eierskap som er nevnt i kapittel 4.1 i meldingen, vil regjeringen peke på tre særskilte utfordringer knyttet til det statlige eierskapet:

- konflikt mellom eierskap i selskaper og statens øvrige roller
- fare for maktkonsentrasjon som svekker privat sektor
- begrensninger i industriell kompetanse

Det ligger potensielle konflikter mellom utøvelse av rollen som eier av næringsvirksomhet og utøvelse av statens øvrige roller. For å unngå rollekonflikter vil det, på områder hvor det er politiske mål, være hensiktsmessig at disse målene i størst mulig grad søkes oppnådd ved hjelp av andre virkemidler enn statlig eierskap. Statens hovedoppgave overfor næringslivet bør, der det er private aktører og velfungerende markeder, være å legge til rette for høy verdiskaping i økonomien gjennom stabile og gode rammebetingelser, fremfor at staten skal drive eller være eier av næringsvirksomhet.

Så lenge staten har eierinteresser, er det neppe mulig å organisere staten og opptre slik at ikke noen kan eller vil reise tvil om statens nøytralitet i myndighetsutøvelsen. Det er derfor nødvendig løpende å vurdere berettigelsen og omfanget av statens eierskap i forretningsmessige selskaper.

I et demokratisk samfunn er private initiativ og investeringsvilje drivkraften for utviklingen i økonomien. Regjeringen mener at dette er en særlig utfordring i et lite land som Norge, hvor staten eier en stor del av den finansielle kapitalen. Et betydelig statlig eierskap vil bidra til økt maktkonsentrasjon hos statsforvaltningen på bekostning av borgerne. Regjeringen mener at dette er et element som bør tillegges

betydelig vekt og som bør trekke i retning av at staten over tid bør redusere sitt eierskap.

Staten er eier av virksomhet i mange bransjer og næringer hvor markedsforholdene endrer seg raskt. Det kan være krevende ut fra eierposisjon alene, særlig i betraktning av den bransjemessige spredningen mellom selskaper med statlig eierandel, å ivareta behovet for aktiv eierdeltakelse i slike selskaper. Også dette tilsier at det direkte statlige eierengasjementet bør begrenses.

1.2.3.2 REGJERINGENS POLITIKK FOR Å STYRKE DET PRIVATE EIERSKAPET

Regjeringen har et mål om å styrke det private eierskapet i Norge og innrette politikken slik at det lønner seg mer å etablere virksomhet, jobbe, spare og investere. Flere nye private virksomheter og flere private eiere vil over tid bidra til regjeringens mål. Målet er økt verdiskaping og flere trygge og gode arbeidsplasser.

Regjeringen vil føre en fremtidsrettet politikk som legger til rette for verdiskaping og sysselsetting i norsk økonomi. Det er de ansattes, virksomhetenes og eiernes omstillings- og innovasjonsevne som har gjort virksomhetene konkurransedyktige. Regjeringen skal legge til rette for at de kan videreføre dette ved forutsigbare og gode rammevilkår. Det bidrar til at næringslivet har god konkurransekraft og mulighet til å skape større verdier.

Det er de samlede rammevilkår og deres virkning på evnen til ønsket omstilling, innovasjon og verdiskaping som er sentralt for konkurransekraften. Disse bør derfor sees i sammenheng. Sentrale rammevilkår er et forutsigbart og godt skattesystem, effektiv infrastruktur, muligheter for forskning og innovasjon, tilrettelegging for entreprenørskap, tilgang på kompetent arbeidskraft og tilgang på kapital.

Politikken bør innrettes slik at kostnadene ved omstilling blir lavest mulig. Den offentlige virkemiddelbruken bør legge til rette for endringer i næringsstruktur og i produksjon som gir økt lønnsomhet.

Fra et næringspolitisk ståsted er det først og fremst ønskelig å redusere de skattene som er mest hemmende for verdiskapingen. Regjeringen tok det første steget med vekstfremmende skattelettelse i statsbudsjettet for 2014. Samlede skattelettelse i det vedtatte budsjettet utgjorde i overkant av 7 mrd. kroner påløpt.

Lavere skatt på alminnelig inntekt for personer og selskaper bidrar til å gjøre økonomien mer vekstkraftig.

Lavere formuesskattesats demper betydningen av at bolig og annen fast eiendom har lav ligningsverdi. Det legger til rette for at en større del av sparingen kan bli kanalisert til investering i næringsvirksomhet. Lavere formuesskatt kan også redusere

eventuelle likviditetsutfordringer blant private norske eiere.

Bortfallet av arveavgiften fra 2014 vil lette likviditetsbelastningen ved generasjonsskifter, være en forenkling for skattyterne og redusere de administrative kostnadene for skatteetaten. Endringen kan styrke det private eierskapet som følge av at mer kapital forblir hos privatpersoner og familieselskaper.

Regjeringen ønsker å stimulere til økt FoU i næringslivet og gjennomførte i statsbudsjettet for 2014 en omfattende styrking av Skattefunn. Endringene fra 2014 innebærer økte fradragmuligheter for foretak som benytter seg av ordningen. Økte FoU-investeringer kan bidra til å styrke det private eierskapet ved at nyskaping gir fremvekst av ny virksomhet i nye eller eksisterende virksomheter.

Selskapsskattesatsen er en vesentlig del av en virksomhets økonomiske rammebetingelser og kan ha betydning for hvor virksomheter lokaliseres. Reduksjonen av selskapsskattesatsen til 27 pst. var et første skritt i en nødvendig tilpasning av selskapsskatten til den internasjonale utviklingen. Det kan bli behov for ytterligere satsreduksjoner for å styrke de generelle rammebetingelsene for næringsvirksomhet i Norge. Scheel-utvalget er bedt om å vurdere dette nærmere. Utvalget skal legge frem sine forslag til endringer høsten 2014. En reduksjon i selskapsskattesatsen vil gjøre det mer attraktivt å investere i næringsvirksomhet og gjennom dette kunne bidra til å styrke det private eierskapet i norsk næringsliv.

Regjeringen vil også vurdere andre tiltak som kan styrke det private eierskapet, herunder tiltak for å øke småsparernes eierskap i norske selskaper og tiltak for å stimulere ansattes medeierskap.

Regjeringen har som mål å redusere næringslivets årlige kostnader med å oppfylle lover og regler med 15 mrd. kroner innen utløpet av 2017, sammenlignet med kostnadsnivået i 2011, noe som utgjør en reduksjon på 25 pst. Slike tiltak vil bidra til å redusere virksomheters kapitalbehov, og kommer særlig nye og små virksomheter til gode. Dette kan legge til rette for økte investeringer og styrke det private eierskapet.

Regjeringen vil gjennomgå virkemidlene og arbeide for et treffsikkert og helhetlig offentlig virkemiddelapparat. Målet er mer effektiv ressursbruk og bedre effekt av de næringsrettede virkemidlene.

1.2.4 *Dagens statlige eierskap forvaltet direkte av departementene*

Staten forvalter et direkte eierskap i rundt 70 selskaper gjennom ti ulike departementer. Selskapsrettslig er disse virksomhetene organisert som aksjeselskap, allmennaksjeselskap, statsforetak, helseforetak eller andre typer særlovselskaper. Hvert år utgis

Statens eierberetning hvor det gis en oversikt over statens direkte eierskap som forvaltes av departementene, inkludert omtale av de fleste selskapene. Selskapsgjennomgangen i meldingen dekker de forretningsmessige selskapene og de mest sentrale selskapene med sektorpolitiske mål i det direkte eierskapet.

Markedsverdien av statens direkte eierskap på Oslo Børs var på om lag 552 mrd. kroner ved utgangen av 2013. Statens andel av den bokførte verdien av egenkapitalen i de unoterte selskapene med forretningsmessig drift som hovedmål, ble på samme tidspunkt anslått til om lag 113 mrd. kroner. Dette gir et samlet verdianslag på 665 mrd. kroner for statens direkte forretningsmessige eierskap på dette tidspunkt. Den bokførte verdien av egenkapitalen kan avvike betydelig fra selskapenes reelle markedsverdi. I tillegg kommer investeringene i selskapene med sektorpolitiske oppgaver.

1.2.5 *Hvorfor staten bør eie*

I kapittel 6 i meldingen gis en gjennomgang av de begrunnelsene som regjeringen mener bør ligge til grunn for et statlig eierskap. Målformuleringene for statens eierskap i hvert enkelt selskap fremgår av kapittel 9 i meldingen.

Markedssvikt karakteriseres ved at det oppstår et avvik mellom privat- og samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Statlig eierskap bør bare brukes for å korrigere for eksterne effekter eller andre former for markedssvikt dersom det ikke finnes andre virkemidler som er mer treffsikre.

1.2.5.1 NASJONAL FORANKRING AV VIKTIGE SELSKAPER, HOVEDKONTORFUNKSJONER OG NØKKELKOMPETANSE

Statlig eierskap kan være en av flere måter å ivareta og utvikle ønsket virksomhet og kompetanse på i Norge, og gjennom dette bidra til økt samlet verdiskaping for samfunnet.

Sentrale deler av et selskaps kompetanse, inkludert forsknings- og utviklingsmiljø, har tradisjonelt vært lokalisert i tilknytning til selskapenes hovedkontorer. Statlig eierskap kan benyttes som et virkemiddel for å opprettholde hovedkontor i Norge. Dette sikres ved å eie minimum en tredjedel av et selskap, noe som gjør at staten som eier kan motsette seg endringer i vedtektene. Et vesentlig bidrag fra staten for å opprettholde, tiltrekke seg og utvikle slike kunnskapsmiljøer vil være gjennom en helhetlig politikk som kan gjøre Norge til et attraktivt land å drive næringsvirksomhet i. Dette vil samtidig bidra med skatteinntekter.

Et annet mål med eierskap kan være å sikre kontroll med at det fortsatt foregår produksjon av varer og tjenester av betydning for nasjonal sikkerhet,

leveringssikkerhet eller for å ivareta nasjonal suverenitet. Hensynet til strategisk produksjon har medført statlig eierengasjement ved flere ulike virksomheter.

På Svalbard vil statlig eierskap videreføres i selskaper som på hver sin måte bidrar til å understøtte norsk Svalbard-politikk, jf. St.meld. nr. 22 (2008–2009).

1.2.5.2 FORVALTNING AV FELLES NATURRESSURSER

Det har vært bred politisk enighet om å sikre fellesskapet en stor andel av verdiskapingen fra utvinning av naturressurser som fiskeri og havbruk, vannkraft og petroleum. På enkelte områder har andre offentlige virkemidler enn statlig eierskap ikke vært ansett som tilstrekkelig for å sikre råderetten over og inntektene fra landets store naturressurser.

Staten vil, uavhengig av eierskap, ha en viss kontroll med ressursene og på ulike måter regulere forvaltningen av dem, samt sikre seg en rimelig del av avkastningen og grunnrenten fra ressursen, gjennom skattesystemet. Statlig direkte eierskap bør således over tid vurderes opp mot andre alternativer.

1.2.5.3 SEKTORPOLITISKE OG SAMFUNNSMESSIGE HENSYN

Statlig eierskap kan i enkelte tilfeller begrunnes sektorpolitisk og særlig på områder hvor staten har et særskilt ønske om styring og kontroll, herunder mulighet for å endre vilkår raskt. Private eiere kan ha et begrenset ønske om å etablere virksomhet på slike områder da muligheter for endringer i rammevilkår (den politiske risikoen) kan anses som for stor (i så fall kan statlige selskaper utgjøre et mulig virkemiddel på et bestemt politikkområde). Staten har bl.a. et særskilt ansvar for å ivareta god nasjonal infrastruktur som flyplasser og strømmnett.

Statlig eierskap kan også sees i lys av et ønske om lik tilgang til og sikker forsyning av visse tjenester uavhengig av etterspørsel, bosted, betalingsvilje og -evne og annen status. Slike begrunnelser for statlig eierskap må sees i sammenheng med ønsket om å ivareta sektorpolitiske hensyn, og det må i hvert enkelt tilfelle vurderes hvorvidt statlig eierskap er det mest hensiktsmessige virkemiddelet, målt mot andre virkemidler.

Det kan også oppstå krisesituasjoner hvor statlig eierskap kan være en egnet eller eneste mulighet for å ivareta samfunnsmessige hensyn. Slik agering hører til unntakstilfellene.

1.2.5.4 ALTERNATIVE VIRKEMIDLER TIL STATLIG EIERSKAP

Det bør vurderes for hvert enkelt tilfelle om eierskap er det mest effektive virkemidlet for staten for å

oppnå aktuelle mål, og bør gjøres ved å vurdere nytte og kostnader opp imot politiske mål. Slike vurderinger bør gjøres med jevne mellomrom ettersom forutsetninger gjerne endres over tid. Incentiver, ny teknologi og økt konkurranse i større og mer integrerte markeder gjør at ulike mål i dag ofte kan oppnås mer effektivt gjennom bl.a. markedet, lov, reguleringer og konsesjonsvilkår, enn gjennom statlig eierskap.

Andre alternativer er å knytte subsidier eller avgifter til bestemte handlingsmønstre, kontraktstyring og statlig kjøp.

1.2.5.5 KATEGORISERING AV SELSKAPENE I DET DIREKTE EIERSKAPET

Selskapene i statens portefølje har siden 2006 vært kategorisert i fire ulike kategorier. Utgangspunktet for kategoriseringen har vært statens begrunnelser og mål for det direkte statlige eierskapet. Regjeringen mener at systemet med kategorisering av eierskapet har bidratt til å tydeliggjøre statens mål med eierskapet i det enkelte selskap og at dagens fire kategorier er en hensiktsmessig inndeling. Regjeringen vil derfor videreføre denne kategoriseringen. Den konkrete kategoriseringen av og målformuleringen for statens eierskap i hvert enkelt selskap fremgår av kapittel 9 i meldingen.

De fire kategoriene er:

1. Selskaper med forretningsmessige mål.
2. Selskaper med forretningsmessige mål og nasjonal forankring av hovedkontorfunksjoner.
3. Selskaper med forretningsmessige mål og andre spesifikt definerte mål.
4. Selskaper med sektorpolitiske mål.

1.2.6 *Hva staten bør eie*

Regjeringen ønsker å legge til rette for et mangfoldig og verdiskapende norsk næringsliv, og vil styrke det private eierskapet. Dette vil bidra til å styrke norsk konkurransekraft. Med bakgrunn i dette ønsker regjeringen over tid å redusere statens direkte eierskap. Dette vil i særlig grad knytte seg til selskaper hvor staten ikke har særskilte grunner for å være eier. Det vil også kunne være aktuelt å redusere statens eierandel i øvrige selskaper, gitt at dette kan gjøres innenfor en ramme som ivaretar statens mål med eierskapet.

I kapittel 7 i meldingen angis hvilke endringer regjeringen vil legge opp til i statens direkte eierskap over tid.

1.2.6.1 ENDRINGER AV STATENS EIERSKAP

Regjeringen mener at staten ikke bør ha som langsiktig ambisjon å være eier i selskaper der staten kun har forretningsmessige mål med eierskapet. Over

tid vil andre eiere ofte være i bedre stand enn staten til å utvikle verdiene i slike selskaper. Regjeringen vil på denne bakgrunnen fremme forslag til Stortinget i budsjettproposisjonen for 2015 om fullmakter til helt eller delvis å avhende statens eierskap i selskapene i kategori 1. For flere av disse selskapene har regjeringen allerede slike fullmakter i dag.

Regjeringen vil fremheve at selv om staten ikke bør ha en langsiktig ambisjon om å være eier i disse selskapene, vil eventuelle endringer i statens eierandeler kun gjennomføres dersom dette anses å være økonomisk gunstig for staten. Videre kan det være selskaps- og markedsmessige forhold som tilsier at staten bør vente med eventuell utnyttelse av fullmaktene.

Selskapene i kategori 2 er forretningsmessige selskaper hvor målet med det statlige eierskapet, ut over avkastning på investert kapital, er å opprettholde hovedkontor i Norge. Dette oppnås i hovedsak ved en eierandel som sikrer negativ kontroll, dvs. mer enn en tredjedel. Regjeringen vil derfor ha som utgangspunkt at det ikke vil være aktuelt å redusere statens eierskap til under 34 pst. i disse selskapene. I den grad det kommer forslag fra styrene eller andre om verdiskapende industrielle løsninger som bare vil realiseres ved en reduksjon av statens eierskap til under 34 pst., vil dette bli gjenstand for en konkret vurdering av den forretningsmessige nytten og muligheten til å ivareta statens mål med eierskapet. Eventuelle saker av en slik karakter vil bli forelagt Stortinget.

Det kan foreligge særskilte hensyn som tilsier at den nedre grensen for statens eierandel i enkelt-selskaper i kategori 2 er forskjellig fra 34 pst. Dette gjelder for eksempel Statoil ASA, Aker Kværner Holding AS og Nammo AS. En relevant faktor er også hvorvidt selskapene er børsnoterte eller ikke. I selskaper hvor det ikke er spredt eierskap kan det være nødvendig med en høyere eierandel for å ivareta tilfredsstillende eiermessig innflytelse.

I kategori 3 inngår selskaper der staten har forretningsmessige mål med eierskapet og hvor det er andre begrunnelser for statlig eierskap enn norsk forankring av hovedkontor. Regjeringen mener det er gode begrunnelser for at staten bør være eier i disse selskapene. Det vil imidlertid likevel kunne være rom for justeringer og endringer i statens eierskap ut fra kommersielle betraktninger, og på en måte som også ivaretar statens begrunnelse for eierskapet i selskapene. Eventuelle konkrete saker vil bli forelagt Stortinget.

Statens eierandel i de sektorpolitiske selskapene i kategori 4 bør i utgangspunktet ligge fast. Dette er imidlertid ikke til hinder for endringer dersom de sektorpolitiske hensynene bortfaller eller kan ivare-

tas på en annen og tilfredsstillende måte ved bruk av andre virkemidler enn eierskap.

Regjeringen vil legge vekt på at staten som eier bør opptre slik at selskapene kan utnytte gode forretningsmuligheter, og vil derfor aktivt vurdere eventuelle initiativer som fremmes fra selskapene, gitt at slike anses å være forretningsmessig gunstig og ivaretar statens mål med eierskapet. Bl.a. med bakgrunn i dette, og for å redusere statens direkte eierskap over tid, vil regjeringen være åpen for å kunne redusere statens eierandel for to av selskapene i kategori 2.

Regjeringen vil kun i helt særskilte situasjoner vurdere å øke statens eierandel i deleide selskaper. Regjeringen ser det heller ikke som aktuelt at staten arbeider aktivt med å ta nye strategiske posisjoner i konkurranseutsatte selskaper. Kun i helt ekstraordinære tilfeller vil regjeringen kunne vurdere nytt statlig eierskap.

Regjeringen legger vekt på at statlig produktivitet skal utføres effektivt og ha en hensiktsmessig styrings- og organisasjonsstruktur. På veiområdet arbeider regjeringen for å opprette et utbyggingsselskap, med det formål å gjennomføre flere veiprojekter og gjøre utbyggingen mer effektiv. I reformarbeidet tas det også sikte på en omorganisering av Jernbaneverket og NSB for å oppnå en hensiktsmessig styringsstruktur, en forretningsmessig organisasjonsform og tydelige mål.

Regjeringen vil fremheve at det er avgjørende at endringer i statens eierskap gjennomføres på en måte som er profesjonell, forretningsmessig forsvarlig og som ivaretar statens verdier. Regjeringen vil ikke gjennomføre endringer i statens eierskap eller støtte transaksjoner med mindre dette vurderes som økonomisk gunstig for staten i hvert enkelt tilfelle. Fullmaktene som eventuelt gis til regjeringen i selskaper i kategori 1 og 2, må videre forstås ut fra et ønske fra regjeringen om å kunne stille seg åpen for å bidra til verdiskapende transaksjoner gjennom å kunne justere sitt eierskap i disse selskapene.

Ved vurderinger av transaksjoner vil regjeringen normalt også benytte eksterne rådgivere.

Med bakgrunn i at regjeringen ønsker å redusere det statlige eierskapet og å bidra til verdiskapende transaksjoner, vil regjeringen fremme forslag til Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet 2015 om følgende fullmakter:

- Fullmakter til helt eller delvis å avhende statens eierskap i alle selskaper i kategori 1.
- Fullmakter til reduksjon av statens eierandel ned mot 34 pst. i Kongsberg Gruppen ASA og Telefon ASA.

Regjeringen har også vurdert behovet for øvrige fullmakter. Regjeringen mener at det ikke er grunn til

å gå bort fra den grunnleggende arbeidsdelingen mellom regjering og storting i eierskapsaker, og vil legge denne til grunn også fremover. Regjeringen mener videre at det ikke er grunner til å gå bort fra etablert praksis om at staten er tilbakeholden med å gi fullmakter til styret i saker som etter loven tilligger generalforsamlingen.

1.2.7 *Hvordan staten bør eie*

Regjeringen har som ambisjon at den norske stats eierskapsutøvelse skal være av beste praksis internasjonalt. I kapittel 8 i meldingen gjennomgås statens eierskapsutøvelse.

1.2.7.1 RAMMER FOR STATENS EIERSKAPS-UTØVELSE

Grunnloven § 3 fastslår at den utøvende makt er hos kongen, som i praksis innebærer regjeringen. Stortinget kan likevel gi generelle retningslinjer og instruere regjeringen i enkeltsaker, i form av plenarvedtak eller lovvedtak. Det statlige eierskapet reguleres også av Grunnloven § 19. Det er således regjeringen som forvalter statens aksjer og eierskap i statsforetak og særlovselskap mv. Bestemmelsen gir Stortinget en uttrykkelig hjemmel til å instruere regjeringen i saker som angår det statlige eierskapet. Stortingets bevilgningsmyndighet innebærer at det må innhentes samtykke fra Stortinget ved endringer av statens eierandeler i et selskap (kjøp og salg av aksjer) og vedtak om kapitaltilførsel som innebærer utbetalinger for staten.

Riksrevisjonen fører kontroll med statsrådets (departementets) forvaltning av det statlige eierskapet, og rapporterer til Stortinget om denne.

Det rettslige grunnlaget for statsrådets eiermyndighet i et aksjeselskap er aksjeloven § 5-1. Tilsvarende bestemmelse gjelder for allmennaksjeselskapene, statsforetakene og for de fleste særlovsselskapene. Hva angår statsforetakene, er «generalforsamlingen» byttet ut med «foretaksrådet», men realiteten er den samme.

I henhold til aksjeloven/allmennaksjeloven § 6-12 og tilsvarende bestemmelser i de andre selskapslovene hører forvaltningen av selskapet under styret og daglig leder. Dette innebærer at den daglige forretningsmessige ledelsen av selskapet og ansvaret for denne ligger hos selskapsledelsen.

Utover rammene som følger av Grunnloven, den generelle forvaltningsretten og selskapslovgivningen, er det i hovedsak konkurranseretten og bør- og verdipapirretten som stiller rettslige krav til eierskapsutøvelsen. Andre sentrale rettslige rammer følger av EØS-regelverket, bl.a. reglene om offentlig støtte.

EØS-avtalen er i utgangspunktet nøytral med hensyn til offentlig og privat eierskap. Forbudet mot

offentlig støtte i EØS-avtalens artikkel 61 (1) gjelder således også overfor offentlige eide foretak. Dette begrenser regjeringens muligheter til å vektlegge ikke-kommersielle hensyn i eierskapsutøvelsen. EFTAs Overvåkingsorgan (ESA) påser at statsstøtte-regelverket overholdes i Norge.

En avgjørende ramme for statens eierskapsutøvelse er også «Reglement for økonomistyring i staten».

Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) la 21. desember 2012 frem en revidert versjon av Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse. Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse supplerer statens egne prinsipper for god eierstyring.

I 2005 utga OECD retningslinjer for styring av statlig eide selskaper som et supplement til OECDs prinsipper for corporate governance. Den norske stats eierskapsutøvelse og statens prinsipper for god eierstyring er i all hovedsak i samsvar med anbefalingene i OECDs retningslinjer for styring av statlig eide selskaper.

Styring av et statsforetak, aksjeselskap og særlovselskap skiller seg fra styring av organer innenfor det statlige forvaltningssystemet. Eierne (herunder staten som aksjeeier) må forholde seg til den lovbestemte rollefordelingen mellom generalforsamling, styret og daglig ledelse. Gjennom å organisere virksomheter som selvstendige rettssubjekter, fraskriver staten seg i utgangspunktet muligheten til direkte å påvirke den løpende driften. Gjennom deltakelse i nominasjonsprosesser og valg til styrende organer, fastlegging av selskapets formål og øvrige vedtektsbestemmelser, og gjennom å trekke opp rammer for virksomheten på generalforsamlingen kan staten som eier likevel øve innflytelse på selskapets virksomhet. Innflytelsen vil avhenge av størrelsen på statens eierandel.

I meldingen er omtalt hva en eier oppnår av innflytelse i et selskap med noen aktuelle eierandeler, og hvordan dette påvirker eierstyringen.

1.2.7.2 STATENS PRINSIPPER FOR GOD EIERSTYRING

Regjeringen Bondevik II utformet i 2002 ti prinsipper for god eierstyring som angir hvordan staten vil agere som eier og hva staten vil forvente av selskapene. Disse prinsippene har skapt en forutsigbarhet i statens eierskapsutøvelse som er positivt tatt imot av aktørene i det norske kapitalmarkedet. Statens prinsipper for god eierstyring har vært uendret siden 2002. Regjeringen har i meldingen foretatt enkelte tilpasninger av prinsippene for å sikre at de i størst mulig grad er i tråd med praksis og allment aksepterte eierstyringsprinsipper.

For forretningsmessige selskaper med statlig eierandel er statens hovedmål å maksimere verdiene

av statens investeringer. For statlige selskaper med sektorpolitiske mål er det et overordnet mål at målsettingene oppnås på en ressurseffektiv måte.

Statens prinsipper for god eierstyring er:

1. Aksjeeiere skal likebehandles.
2. Det skal være åpenhet knyttet til statens eierskapsutøvelse og selskapets virksomhet.
3. Eierbeslutninger og vedtak skal foregå på generalforsamling.
4. Styret er ansvarlig for å utarbeide klare mål og strategier for selskapet innenfor rammen av vedtektene, staten stiller forventninger til selskapets resultater.
5. Kapitalstrukturen i selskapet skal være tilpasset selskapets formål og situasjon.
6. Styresammensetningen skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra det enkelte selskaps egenart.
7. Styret har det overordnede ansvaret for forvaltningen av selskapet og skal herunder ivareta en uavhengig kontrollfunksjon overfor selskapets ledelse på vegne av eierne.
8. Styret bør ha en plan for eget arbeid, arbeide aktivt med egen kompetanseutvikling og evaluere sin virksomhet.
9. Lønns- og insentivordninger bør utformes slik at de fremmer verdiskapingen i selskapet og fremstår som rimelige.
10. Selskapet skal arbeide målrettet for å ivareta sitt samfunnsansvar.

Regjeringen har i meldingen gitt utfyllende kommentarer til hvert av prinsippene.

1.2.7.3 UTDYPENDE OM FORVENTNINGER TIL SELSKAPENE

Regjeringen er opptatt av at selskapene opprettholder og videreutvikler sin konkurranseposisjon og effektive drift, både på kort og lang sikt. Regjeringen legger til grunn at selskapene har et bevisst forhold til hvilke faktorer som bidrar til selskapets utvikling. Statens prinsipper for god eierstyring inneholder forventninger til selskapene. I kapittel 8.3 i meldingen finnes en detaljert omtale av hvilke forventninger regjeringen har til selskapene på områder av betydning for deres verdiskaping.

1.2.7.3.1 Avkastning og utbytte

Regjeringen forventer at selskapene i kategori 1–3 leverer markedsmessig avkastning, i tråd med målet om høyest mulig avkastning over tid på investert kapital. Med avkastningsmål menes den avkastning en investor kan forvente å få over tid tatt hensyn til risiko. Avkastningsmålene utarbeides spesifikt for hvert enkelt selskap og formidles til selskapene.

Avkastningsmålene gjelder i utgangspunktet som et gjennomsnitt for en periode på tre til fem år, og revideres normalt hvert tredje til femte år. Det fastsettes ikke avkastningsmål for selskaper som ikke er basert på forretningsmessig drift eller som er avhengig av tilskudd fra staten. Disse selskapene følger Stortingets bevilgningsreglement. Regjeringen forventer at driften i slike selskaper skal være effektiv. Utbytte fra et selskap er ofte en sentral del av avkastningen på den investerte kapitalen. I selskapene med forretningsmessige mål vil regjeringen generelt støtte en utbyttepolitikk som fremmer langsiktig avkastning. Enkelte heleide selskaper er i tillegg til ordinær forretningsdrift pålagt sektorpolitiske oppgaver som kan være bedriftsøkonomisk ulønnsomme for selskapet. I slike tilfeller skal selskapene normalt kompenseres særskilt for dokumenterte ekstrakostnader, og ikke indirekte gjennom reduserte utbytter. Enkelte sektorpolitiske selskaper har vedtektsfestet at de ikke skal betale utbytte. Selskaper som er avhengig av statlige bevilgninger betaler normalt ikke utbytte.

Som for utbytte er tilbakekjøpsprogram for aksjer en form for anvendelse av overskudd og bør sees i sammenheng med kapitalsituasjonen i selskapet. Regjeringen mener at børsnoterte selskaper med statlig eierandel bør ha tilsvarende mulighet som andre selskaper til å benytte tilbakekjøp av aksjer. Det er i samråd med de aktuelle selskapene over tid etablert et avtaleopplegg som innebærer at staten i forbindelse med selskapers tilbakekjøpsprogram opprettholder sin eierandel. Disse avtalene er offentlig tilgjengelige. Regjeringen vil videreføre det etablerte avtaleopplegget ved inngåelse av nye tilbakekjøpsavtaler.

1.2.7.3.2 Styrets arbeid

Regjeringen mener det er av avgjørende betydning, og en av statens viktigste oppgaver som eier, å sørge for kompetente styrever. Regjeringen forventer at styrene forvalter selskapene til det beste for selskapet, eierne og de ansatte, og er opptatt av at styrene arbeider aktivt med å utvikle sitt arbeid.

Regjeringen vil vise til at det har vært en betydelig utvikling de siste årene knyttet til hvordan styret kan bidra til selskapets verdiskaping. I meldingen er det gitt noen perspektiver til inspirasjon for styrever i selskaper med statlig eierandel på hvordan gode styrever arbeider.

En faktor for å bidra til best mulig sammensatte styrever, er at styremedlemmene tilbys en styregodtgjørelse for arbeidet som reflekterer styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og virksomhetens kompleksitet. Riktig kompensasjon kan være viktig for å tiltrekke seg relevant kompetanse og sørge for at styremedlemmer bruker nok tid på styrearbeidet, selv om det ikke bør være hovedmotivasjonen for styrevervet.

Regjeringen har en ambisjon om å opprettholde et moderat nivå på styregodtgjørelsene.

1.2.7.3.3 Samfunnsansvar

Regjeringen forventer at selskaper med statlig eierandel arbeider systematisk med sitt samfunnsansvar og er ledende på sine områder. Når staten som eier stiller forventninger til selskapenes arbeid med samfunnsansvar, er det både fordi regjeringen mener at en god håndtering av slike forhold bidrar til å ivareta statens aksjonærverdier og fordi selskaper med statlig eierandel skal opptre etisk forsvarlig.

Med samfunnsansvar menes i meldingen hvilket ansvar selskapene forventes å påta seg for mennesker, samfunn og miljø som påvirkes av virksomheten.

Regjeringen har både generelle og mer spesifikke forventninger til selskapene på samfunnsansvarsområdet. De spesifikke forventningene er knyttet til fire tematiske kjerneområder: klima og miljø, menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og antikorrupsjon. Regjeringens forventninger tar utgangspunkt i og bygger på nasjonale og internasjonale standarder, konvensjoner og rapporteringsnormer.

Det er selskapenes styrever som har ansvaret for å vurdere hvordan forventningene fra staten som eier best kan følges opp, og for at disse operasjonaliseres på en hensiktsmessig måte.

Regjeringen vil vise til at det de siste årene har vært en omfattende utvikling på samfunnsansvarsområdet. I kapittel 8.3.3 i meldingen skisseres noen sentrale utviklingstrekk på feltet.

Regjeringen forventer at

- Arbeidet med samfunnsansvar er forankret i selskapenes styrever, at styrene har en aktiv og sentral rolle, og at de rapporterer på vesentlige områder i sin årlige beretning.
- Styrene sørger for nødvendig egen kompetanseutvikling på de relevante saksområdene.
- Selskapene skal være ledende innenfor arbeidet med samfunnsansvar på sine områder. Det forventes at selskapene aktivt følger og er med på å utvikle god forretningsmessig praksis på de områder som er relevante for virksomheten.
- Selskapene har etiske retningslinjer, og at disse er offentlig tilgjengelige.
- Selskapene utarbeider retningslinjer for sitt arbeid med samfunnsansvar og at retningslinjene er offentlig tilgjengelige. Selskapene integrerer arbeidet med klima og miljø, menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og arbeid mot korrupsjon i sine retningslinjer.
- Selskaper med internasjonal virksomhet knytter seg til FNs Global Compact. Alle selskapene forventes å kjenne til og arbeide for å etterleve Glo-

bal Compacts ti prinsipper, og vurdere å knytte seg til Global Compact.

- Selskaper med internasjonal virksomhet eller internasjonal leverandørkjede setter seg inn i og følger anbefalingene i OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper.
- Selskapene legger ILOs åtte kjernekonvensjoner til grunn for sin virksomhet.
- Selskaper rapporterer om sitt arbeid med samfunnsansvar, med vekt på vesentlige utfordringer, mål og indikatorer for måloppnåelse. Selskaper av en viss størrelse forventes å benytte den internasjonalt anerkjente rapporteringsstandarden Global Reporting Initiative.
- Selskapene har gode varslingsystemer i egen virksomhet.
- Selskapene har dialog med vesentlige interessenter der det er relevant, for å kartlegge hvem som berøres av virksomheten og for å redusere risiko.
- Regjeringen mener at økt kunnskap om internasjonale normer, konvensjoner og retningslinjer som ILOs kjernekonvensjoner, FNs Global Compact, UNGP og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper kan bidra til å redusere risiko for selskapers medvirkning til menneskerettsbrudd og brudd på arbeidstakerrettigheter.

1.2.7.3.4 Lederlønn

Regjeringen vil holde fast på hovedprinsippene i statens holdning til lederlønn i selskaper der staten er eier, jf. dagens retningslinjer. Dette knytter seg til at fastsettelse av godtgjørelse for ledende ansatte skal være styrets ansvar og at lederlønningene skal være konkurransedyktige, men ikke lønnsledende. Det skal legges vekt på moderasjon.

Ut fra erfaring og praksis de siste årene ser regjeringen behov for å justere statens holdning til lederlønn på tre punkter. Dette knytter seg til hvilke selskaper som skal omfattes, pensjonsvilkår og hvordan heleide selskaper skal forholde seg til statens holdning.

Regjeringen vil legge opp til en vedtektsendring i de heleide selskapene hvor det fremgår at i lederlønnserklæringen som skal behandles på generalforsamling i morselskapet, skal det også gjøres rede for hvordan styrets erklæring er implementert i heleide datterselskaper. Regjeringen vil i tillegg gjøre en vurdering av om deleide datterselskaper av statlige heleide selskaper også skal omfattes.

Regjeringen mener at staten som eier ikke bør støtte pensjonsopptjening ut over 12 G. Regjeringen mener dette vil ivareta prinsippet om at slike pensjoner ikke skal finansieres over selskapets egen drift og det vil støtte opp under hovedprinsippet om at fastlønnen bør være hovedkomponenten i en godtgjørelsesordning. Regjeringen mener også at et slikt tiltak

vil bidra til økt gjennomsiktighet når det gjelder nivået på lederlønningene.

Statens retningslinjer for lederlønn åpner i dag for variabel lønn inntil det som tilsvarer seks måneders fastlønn. Regjeringen viser til at det er komplekst å vurdere ordninger med variabel lønn. Det er regjeringens vurdering at det bør gjøres en nærmere gjennomgang av slike ordninger før regjeringen legger frem sine retningslinjer for lederlønn. Det samme gjelder for selskapenes langtidsinsentivordninger. Regjeringen vil med bakgrunn i dette legge frem sine retningslinjer for lederlønn når ovennevnte vurderinger er gjennomført, og orientere Stortinget på egnet måte.

Det er en sentral lederoppgave at likestilling og mangfold er solid forankret i selskapenes personalpolitikk. For selskapene vil det være viktig å legge strategier for hvordan den beste kompetansen kan benyttes i selskapene, inklusive hvordan det kan legges til rette for flere kvinnelig toppledere. Regjeringen har som ambisjon å øke antallet kvinnelige styreledere i selskaper med statlig eierandel.

1.2.7.4 KONTAKTEN MED SELSKAPENE

Statens prinsipp 1 for god eierstyring slår fast at aksjeeiere skal likebehandles i selskaper hvor staten er en av flere aksjeeiere. Dette omfatter også hvilken informasjon staten som eier mottar fra selskapet og hvilken kontakt det er med staten som eier.

Rammene omkring eierstyring er ikke til hinder for at staten, som andre aksjeeiere, i møter tar opp forhold som selskapene bør vurdere i tilknytning til sin virksomhet og utvikling. De synspunkter staten gir uttrykk for i slike møter, er å betrakte som innspill til selskapets administrasjon og styre.

1.2.7.5 STATENS ULIKE ROLLER

Det har over lengre tid pågått prosesser for å skille statens roller som eier og som myndighetsutøver. Eierskapet i de fleste av selskapene med forretningsmessige mål forvaltes i dag av Eierskapsavdelingen i Nærings- og fiskeridepartementet, i tråd med OECDs anbefaling om størst mulig grad av samordning av det forretningsmessige eierskapet, mens selskaper med sektorpolitiske mål forvaltes av de relevante sektordepartementene.

Regjeringen mener at eierskapet i forretningsmessige selskaper fortsatt bør forvaltes av den sentrale eierskapsenheten som i dag ligger i Nærings- og fiskeridepartementet, når ikke særlige hensyn taler for andre løsninger. Regjeringen vil se nærmere på muligheten for ytterligere å samle det direkte statlige eierskapet i forretningsmessige selskaper og eventuelt enkelte andre selskaper i denne enheten.

Regjeringen vil fortsatt legge til rette for å videreutvikle og ytterligere profesjonalisere den statlige

eierskapsutøvelsen for å sikre at fellesskapets verdier blir forvaltet på en best mulig måte. Eksempler på tiltak som er gjort og aktiviteter som gjennomføres i dag, er omtalt i meldingen.

1.2.8 Gjennomgang av statens direkte eierinteresser

I kapittel 9 i meldingen omtales statens direkte eierinteresser. Selskapene som omtales er selskapene med forretningsmessige mål og de største og mest sentrale selskapene med sektorpolitiske mål. Selskapene er gruppert i henhold til de fire kategoriene som ligger til grunn for statens eierengasjement i virksomhetene. For hvert selskap fremgår overordnet selskapsinformasjon, formålet til selskapet, beskrivelse av virksomheten og målet med statens eierskap.

1.2.8.1 KATEGORI 1 – SELSKAPER MED FORRETNINGSMESSIGE MÅL

1.2.8.1.1 Ambita AS

Målet med statens eierskap i Ambita AS er kun forretningsmessig. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

Regjeringen mener at det ikke foreligger særskilte grunner til at staten bør være en langsiktig eier av virksomheten og er derfor åpen for å vurdere løsninger som innebærer en reduksjon av statens eierandel. Med bakgrunn i dette vil regjeringen i budsjettproposisjonen for 2015 be om fullmakt fra Stortinget til helt eller delvis å avhende statens eierskap i Ambita AS.

1.2.8.1.2 Baneservice AS

Målet med statens eierskap i Baneservice AS er kun forretningsmessig. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

Regjeringen mener at det ikke foreligger særskilte grunner til at staten bør være en langsiktig eier av virksomheten og er derfor åpen for å vurdere løsninger som innebærer en reduksjon av statens eierandel. Med bakgrunn i dette vil regjeringen i budsjettproposisjonen for 2015 be om fullmakt fra Stortinget til helt eller delvis å avhende statens eierskap i Baneservice AS. En eventuell utnyttelse av fullmakten vil avhenge av forretningsmessige vurderinger bl.a. knyttet til selskaps- og markedsspesifikke forhold og vil også sees i sammenheng med utfallet av Samferdselsdepartementets reformarbeid innenfor jernbanesektoren.

1.2.8.1.3 Cermaq ASA

Målet med statens eierskap i Cermaq ASA er kun forretningsmessig. Selskapet skal drives på forret-

ningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

Regjeringen mener at det ikke foreligger særskilte grunner til at staten bør være en langsiktig eier av virksomheten. Med bakgrunn i dette har regjeringen i dag fullmakt fra Stortinget til å «selge, med oppgjør i kontanter og/eller aksjer i et annet selskap i samme bransje, samtlige av statens aksjer i Cermaq ASA som en del av en industriell løsning». Regjeringen vil i budsjettproposisjonen for 2015 be om en utvidet fullmakt som åpner for helt eller delvis å kunne avhende statens aksjer i Cermaq ASA, i tråd med tilsvarende fullmakter for de andre selskapene i kategori 1.

1.2.8.1.4 Entra Holding AS

Målet med statens eierskap i Entra Holding AS er kun forretningsmessig. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

Regjeringen mener at det ikke foreligger særskilte grunner til at staten bør være en langsiktig eier av virksomheten. Med bakgrunn i dette har regjeringen i dag fullmakt fra Stortinget til å «selge samtlige aksjer i Entra Holding AS». En privatiseringsprosess er igangsatt. Fullmakten ble i 2013 utvidet fra å gjelde «ned mot 33,4 pst.» til å gjelde «samtlige aksjer» for å gi større handlingsrom for å gi alternativer for nedsalg. Regjeringen vil i den grad det er nødvendig i budsjettproposisjonen for 2015 be om en videreføring av denne fullmakten.

1.2.8.1.5 Flytoget AS

Målet med statens eierskap i Flytoget AS er kun forretningsmessig. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

Regjeringen mener at det ikke foreligger særskilte grunner til at staten bør være en langsiktig eier av virksomheten og er derfor åpen for å vurdere løsninger som innebærer en reduksjon av statens eierandel. Med bakgrunn i dette vil regjeringen i budsjettproposisjonen for 2015 be om fullmakt fra Stortinget til helt eller delvis å avhende statens eierskap i Flytoget AS. En eventuell utnyttelse av fullmakten vil avhenge av forretningsmessige vurderinger bl.a. knyttet til selskaps- og markedsspesifikke forhold.

1.2.8.1.6 Mesta AS

Målet med statens eierskap i Mesta AS er kun forretningsmessig. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

Regjeringen mener at det ikke foreligger særskilte grunner til at staten bør være en langsiktig eier av

virksomheten. Med bakgrunn i dette har regjeringen i dag fullmakt fra Stortinget til å «selge samtlige aksjer i Mesta AS». Regjeringen vil i budsjettproposisjonen for 2015 be om en videreføring av denne fullmakten, i tråd med tilsvarende fullmakter for de andre selskapene i kategori 1. En eventuell utnyttelse av fullmakten vil avhenge av forretningsmessige vurderinger bl.a. knyttet til selskaps- og markedsspesifikke forhold.

1.2.8.1.7 SAS AB

Målet med statens eierskap i SAS AB er kun forretningsmessig. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

Regjeringen mener at det ikke foreligger særskilte grunner til at staten bør være en langsiktig eier av virksomheten. Med bakgrunn i dette har regjeringen i dag fullmakt fra Stortinget til å «selge aksjene i SAS AB i forbindelse med industriell løsning». Regjeringen vil i budsjettproposisjonen for 2015 be om en utvidet fullmakt som åpner for helt eller delvis å kunne avhende statens aksjer i SAS AB, i tråd med tilsvarende fullmakter for de andre selskapene i kategori 1.

1.2.8.1.8 Veterinærmedisinsk Oppdragscenter AS

Målet med statens eierskap i Veterinærmedisinsk Oppdragscenter AS er kun forretningsmessig. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

Regjeringen mener at det ikke foreligger særskilte grunner til at staten bør være en langsiktig eier av virksomheten og er derfor åpen for å vurdere løsninger som innebærer en reduksjon av statens eierandel. Med bakgrunn i dette vil regjeringen i budsjettproposisjonen for 2015 be om fullmakt fra Stortinget til helt eller delvis å avhende statens eierskap i Veterinærmedisinsk Oppdragscenter AS, i tråd med tilsvarende fullmakter for de andre selskapene i kategori 1.

1.2.8.2 KATEGORI 2 – SELSKAPER MED FORRETNINGSMESSIGE MÅL OG NASJONAL FORANKRING AV HOVEDKONTOR

1.2.8.2.1 Aker Kværner Holding AS

Målet med statens eierskap i Aker Kværner Holding AS er å bidra til at industriell kompetanse innenfor petroleumsrelatert virksomhet utvikles og at slik virksomhet ledes fra Norge. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

Regjeringen viser til at staten har inngått en aksjonæravtale med Aker ASA om eierskapet i Aker Kværner Holding AS.

1.2.8.2.2 DNB ASA

Målet med statens eierskap i DNB ASA er å opprettholde et stort og kompetent finanskonsern med hovedkontorfunksjoner i Norge. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

Regjeringen viser til at en statlig eierandel som gir negativ kontroll bidrar til dette. Regjeringen vil derfor opprettholde statens eierandel i DNB ASA, og ser det ikke som aktuelt å redusere statens eierandel til under 34 pst.

1.2.8.2.3 Kongsberg Gruppen ASA

Målet med statens eierskap i Kongsberg Gruppen ASA er å opprettholde et kunnskapsbasert og høyteknologisk industrikonsern med hovedkontorfunksjoner i Norge. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

Regjeringen viser til at en statlig eierandel som gir negativ kontroll bidrar til dette. På bakgrunn av dette vil regjeringen i budsjettproposisjonen for 2015 be Stortinget om fullmakt til å kunne redusere statens eierskap i Kongsberg Gruppen ASA ned mot 34 pst. Regjeringen anser det ikke som aktuelt å redusere statens eierskap til under 34 pst.

1.2.8.2.4 Nammo AS

Målet med statens eierskap i Nammo AS er å opprettholde et kunnskapsbasert og høyteknologisk konsern med hovedkontorfunksjoner i Norge. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

Regjeringen viser til at staten har inngått en aksjonæravtale med finske Patria Holding Oyj om eierskapet i Nammo AS. Eventuelle endringer i statens eierandel med sikte på å styrke utviklingen for Nammo AS må vurderes i lys av bestemmelsene i denne avtalen.

1.2.8.2.5 Norsk Hydro ASA

Målet med statens eierskap i Norsk Hydro ASA er å opprettholde et kunnskapsbasert og høyteknologisk industrikonsern med hovedkontorfunksjoner i Norge. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

Regjeringen viser til at en statlig eierandel som gir negativ kontroll bidrar til dette. Statens eierandel ligger i dag nær minimumsnivået som gir negativ kontroll. Regjeringen vil derfor opprettholde statens eierandel i Norsk Hydro ASA, og ser det ikke som aktuelt å redusere statens eierandel til under 34 pst. Regjeringen vil ikke videreføre dagens fullmakt fra

Stortinget til å kunne øke statens eierskap i Norsk Hydro ASA opp mot 39,9 pst.

1.2.8.2.6 Statoil ASA

Målet med statens eierskap i Statoil ASA er å opprettholde et kunnskapsbasert og høyteknologisk industrikonsern med hovedkontorfunksjoner i Norge. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

I samsvar med avsetningsinstruksen avsetter Statoil statens olje og gass sammen med sin egen. Denne ordningen forutsetter at staten er majoritets-eier i Statoil.

1.2.8.2.7 Telenor ASA

Målet med statens eierskap i Telenor ASA er å opprettholde et kunnskapsbasert og høyteknologisk konsern med hovedkontorfunksjoner i Norge. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

Regjeringen viser til at en statlig eierandel som gir negativ kontroll bidrar til dette. På bakgrunn av dette vil regjeringen i budsjettproposisjonen for 2015 be Stortinget om fullmakt til å kunne redusere statens eierskap i Telenor ASA ned mot 34 pst. En eventuell utnyttelse av fullmakten vil avhenge av forretningsmessige vurderinger bl.a. knyttet til selskaps- og markedsspesifikke forhold. Regjeringen anser det ikke som aktuelt å redusere statens eierskap til under 34 pst.

1.2.8.2.8 Yara International ASA

Målet med statens eierskap i Yara International ASA er å opprettholde et kunnskapsbasert og høyteknologisk industrikonsern med hovedkontorfunksjoner i Norge. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

Regjeringen viser til at en statlig eierandel som gir negativ kontroll bidrar til dette. Statens eierandel ligger i dag nær minimumsnivået som gir negativ kontroll. Regjeringen vil derfor opprettholde statens eierandel i Yara International ASA, og ser det ikke som aktuelt å redusere statens eierandel til under 34 pst.

1.2.8.3 KATEGORI 3 – SELSKAPER MED FORRETNINGSMESSIGE MÅL OG ANDRE SPESIFIKT DEFINERTE MÅL

1.2.8.3.1 Aerospace Industrial Maintenance Norway SF

Målet med statens eierskap i Aerospace Industrial Maintenance Norway SF er å sikre at statsforetaket kan ivareta kontraktsfestede oppgaver av strate-

gisk betydning overfor Forsvaret på en kostnadseffektiv måte. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

1.2.8.3.2 Argentum Fondsinvesteringer AS

Målet med statens eierskap i Argentum Fondsinvesteringer AS er å få god avkastning på investeringer i aktive eierfond (private equity), bidra til et mer velfungerende kapitalmarked for unoterte selskaper gjennom saminvesteringer i slike fond med private investorer og å bidra som investor til en videreutvikling av private equity-bransjen. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

Statens mål med eierskapet ivaretas gjennom at staten er eier i selskapet og ikke ved særskilte føringer fra eier på selskapets operative virksomhet.

1.2.8.3.3 Eksportfinans ASA

Selskapets formål er å drive finansieringsvirksomhet. I virksomheten inngår finansiering til eksportnæringene, samt kommunale og fylkeskommunale mål.

Målet med statens eierskap i Eksportfinans ASA er som aksjeeier å bidra til at selskapet på best mulig måte kan forvalte eksisterende portefølje av eiendeler, gjeld og forpliktelser i samsvar med inngåtte avtaler.

1.2.8.3.4 Electronic Chart Centre AS

Målet med statens eierskap i Electronic Chart Centre AS er å bidra til oppfyllelse av Norges forpliktelser i henhold til internasjonale konvensjoner om sikkerhet til sjøs, samt dekke samfunnets behov for økt sjøsikkerhet gjennom å forvalte og tilgjengeliggjøre autoriserte elektroniske sjøkart eiet av sjøkartverkene. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

Statens mål med eierskapet ivaretas gjennom at staten er eier i selskapet og ikke ved særskilte føringer fra eier på selskapets operative virksomhet.

1.2.8.3.5 Investinor AS

Målet med statens eierskap i Investinor AS er å bidra til verdiskaping i norsk næringsliv gjennom investeringer i nyetableringer, selskaper i tidlig vekstfase og i noen grad selskaper i ekspansjonsfasen. I tillegg skal statens eierskap bidra til at det bygges opp erfaring og kompetanse på eierskap og utvikling av selskaper i tidlige faser. Investinor skal investere på like vilkår som private investorer. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

Staten som eier har i vedtektene angitt særskilte føringer for selskapets virksomhet. Staten ser det som naturlig å foreta en evaluering av Investinor AS etter fem års operativ drift.

1.2.8.3.6 Kommunalbanken AS

Målet med statens eierskap i Kommunalbanken AS er å legge til rette for finansiering for kommunesektoren. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

1.2.8.3.7 NSB AS

Målet med statens eierskap i NSB AS er å bidra til effektiv, tilgjengelig, sikker og miljøvennlig transport av personer og gods på jernbane i Norge. Dette er selskapets samfunnsoppdrag. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

Samferdselsdepartementets Eiermelding om selskapets virksomhet ble sist lagt frem for Stortinget våren 2013, jf. Meld. St. 31 (2012–2013) Verksemda til NSB AS. Samferdselsdepartementet har siden regjeringsskiftet arbeidet med en reform av jernbanesektoren. Utfallet av dette arbeidet vil kunne få konsekvenser for selskapet.

1.2.8.3.8 Posten Norge AS

Målet med statens eierskap i Posten Norge AS er å sikre et landsdekkende tilbud av leveringspliktige tjenester til rimelig pris og med god kvalitet. Dette er selskapets samfunnsoppdrag. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

Regjeringen arbeider med ny postlov, der det bl.a. vil foreslås å gjennomføre EUs tredje postdirektiv. En slik endring vil få konsekvenser for Posten Norge AS sin konsesjon.

1.2.8.3.9 Statkraft SF

Målet med statens eierskap i Statkraft SF er å bidra til en lønnsom og ansvarlig forvaltning av norske naturressurser. Videre skal statlig eierskap bidra til at hovedkontorfunksjoner blir i Norge og til utvikling av norsk kompetanse innenfor fornybar energi, som også kan benyttes til å gjennomføre lønnsomme kraftprosjekter internasjonalt. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere en konkurransemessig avkastning.

1.2.8.3.10 Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS

Målet med statens eierskap i Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS er å bidra til at samfunnet i Longyearbyen opprettholdes og videreutvikles på en

måte som understøtter de overordnede målene i norsk Svalbard-politikk. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag og med sikte på å levere konkurransemessig avkastning.

Statens mål med eierskapet ivaretas gjennom at staten er eier i selskapet og ikke ved særskilte føringer fra eier på selskapets operative virksomhet.

1.2.8.4 KATEGORI 4 – SELSKAPER MED SEKTORPOLITISKE MÅL

1.2.8.4.1 Andøya Space Center AS

Målet med statens eierskap i Andøya Space Center AS er å styrke norsk forskning og høyteknologisk næringsliv gjennom drift og videreutvikling av infrastruktur for teknologiuttesting og naturvitenskaplig forskning. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.2 Avinor AS

Målet med statens eierskap i Avinor AS er å drive og utvikle et landsomfattende nett av lufthavner for sivil sektor og en samlet flysikringstjeneste for sivil og militær sektor. Dette er selskapets samfunnsoppdrag. Sammen med andre statlige virkemidler bidrar det statlige eierskapet i Avinor AS til at hele landet får et tjenlig flyrutetilbud. Innenfor denne sektorpolitiske rammen skal selskapet også sikre en god forvaltning av statens verdier. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.3 Bjørnøen AS

Målet med statens eierskap i Bjørnøen AS er å forvalte eiendomsbesittelse på Bjørnøya og på den måten også støtte opp under norske suverenitetshensyn. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.4 Eksportkreditt Norge AS

Målet med statens eierskap i Eksportkreditt Norge AS er å fremme norsk eksport gjennom konkurransedyktig, tilgjengelig og effektiv eksportfinansiering. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.5 Enova SF

Målet med statens eierskap i Enova SF er å oppnå energipolitiske mål. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.6 Gassco AS

Målet med statens eierskap i Gassco AS er å ivareta operatøransvaret for transport av gass fra den norske kontinentalsokkelen. Transport- og behandlingsanleggene skal betjene alle produsenter av gass og bidra til en samlet effektiv utnyttelse av ressursene på kontinentalsokkelen. Gassco AS som den ansvarlige for driften av transportsystemene skal opptre

nøytralt overfor alle brukerne av transportsystemet. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.7 *Gassnova SF*

Målet med statens eierskap i Gassnova SF er å ivareta statens interesser knyttet til CO₂-håndtering. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.8 *Innovasjon Norge*

Målet med statens eierskap i Innovasjon Norge er å bidra til et offentlig koordinert tilbud av bedriftsrettede tiltak og ordninger som skal utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling, og utløse regionenes næringsmessige muligheter. Som eier ønsker Nærings- og fiskeridepartementet å videreutvikle Innovasjon Norge som en sentral aktør i utforming og gjennomføring av den nasjonale og regionale nærings- og innovasjonspolitikken. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.9 *Kings Bay AS*

Målet med statens eierskap i Kings Bay AS er å sørge for at Ny-Ålesund kan videreutvikles som et norsk senter for internasjonal arktisk naturvitenskapelig forskning på Svalbard. Videre vekst i forskningsaktiviteten må skje innenfor forsvarlige miljømessige rammer. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.10 *Nofima AS*

Målet med statens eierskap i Nofima AS er å bidra til at Norge har et sterkt og kompetent forskningsmiljø som kan ivareta matindustrien og fiskeri- og havbruksnæringenes behov for langsiktig, strategisk næringsrettet forskning. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.11 *Norfund*

Målet med statens eierskap i Norfund er å bidra til utvikling av bærekraftig næringsvirksomhet i utviklingsland, gjennom å finansiere levedyktig, lønnsom virksomhet som ellers ikke ville blitt igangsatt som følge av høy økonomisk risiko. Virksomheten skal utøves i samsvar med grunnleggende prinsipper for norsk utviklingspolitikk. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.12 *Norges sjømatråd AS*

Målet med statens eierskap i Norges sjømatråd AS er å ha et sektorpolitisk virkemiddel som bidrar til å øke verdiskapingen i fiskeri- og havbruksnæringen gjennom økt etterspørsel og kunnskap om norsk sjømat i inn- og utland. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.13 *Norsk Helsenett SF*

Målet med statens eierskap i Norsk Helsenett SF er å sikre tilgang til nødvendig helseinformasjon på en sikker IKT-plattform for forvaltning og kommunikasjon av informasjon og bruk av telemedisinske løsninger i sektoren. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.14 *Norsk Riksringkasting AS*

Målet med statens eierskap i Norsk Riksringkasting AS er å sørge for god allmennringkasting i Norge. Allmennringkasting er et sentralt virkemiddel i norsk kultur- og mediepolitikk. Statens engasjement i selskapet er basert på at det skal ha en viktig samfunnsrolle. Norsk Riksringkasting AS har et særlig ansvar for å fremme demokratiske, sosiale og kulturelle verdier i samfunnet. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.15 *Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS*

Målet med statens eierskap i Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste AS er å sikre dataforvaltning og tjenesteyting overfor forskningssektoren. Selskapet samarbeider med nasjonale og internasjonale aktører for å drive utviklingsarbeid i tråd med sitt formål. Selskapet skal være en nøytral aktør overfor sine samarbeidspartnere. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.16 *Norsk Tipping AS*

Målet med statens eierskap i Norsk Tipping AS er å kanalisere nordmenns spillelyst inn mot et moderat og ansvarlig tilbud som ikke skaper samfunnsmessige problemer. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.17 *Petoro AS*

Målet med statens eierskap i Petoro AS er å sikre en best mulig ivaretagelse av Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten på norsk sokkel. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.18 *Simula Research Laboratory AS*

Målet med statens eierskap i Simula Research Laboratory AS er å bidra til grunnleggende langsiktig forskning på utvalgte områder innenfor programvare- og kommunikasjonsteknologi. Statlig eierskap i selskapet bidrar til å sikre et høyt internasjonalt nivå på forskningen i Norge, samtidig som det utdannes høyt kvalifiserte forskere. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.19 *SIVA SF*

Målet med statens eierskap i SIVA SF er å bidra til lønnsom næringsutvikling i selskaper og regionale

nærings- og kunnskapsmiljøer, gjennom tilretteleggende fysisk og organisatorisk infrastruktur. Som eier ønsker Nærings- og fiskeridepartementet å videreutvikle selskapet som en effektiv og målrettet aktør i det næringsrettede virkemiddelapparatet. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.20 *Space Norway AS*

Målet med statens eierskap i Space Norway AS er å bidra til drift og utvikling av romrelatert infrastruktur for å dekke nasjonale brukerbehov og tilrettelegging for verdiskaping basert på romvirksomhet i Norge. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.21 *Statnett SF*

Målet med statens eierskap i Statnett SF er å bidra til en samfunnsøkonomisk rasjonell drift og utvikling av det sentrale overføringsnett for kraft. Selskapet skal for øvrig følge forretningsmessige prinsipper. Selskapet er systemansvarlig i det norske kraftsystemet og er ansvarlig for kritisk infrastruktur. Dette er oppgaver som er av stor betydning for samfunnsikkerheten. Statens eierskap i Statnett SF bidrar til at foretaket oppfattes som en nøytral aktør i markedet. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.22 *Statskog SF*

Målet med statens eierskap i Statskog SF er å sikre effektiv ressursforvaltning til det beste for samfunnet, legge til rette for allmennhetens behov for jakt-, fiske- og friluftstilbud mv. En stor del av selskapets arealer er statsallmenninger der de bruksberettigede i vedkommende allmenning har omfattende rettigheter regulert gjennom fjelloven, statsallmenningsloven og bygdeallmenningsloven. Gjennom statlig eierskap har staten mulighet til å nå ulike politiske mål knyttet til forvaltningen av skog- og utmarksarealer. Virksomheten skal drives på bedriftsøkonomisk grunnlag.

Regjeringens vurdering er at Statskog SFs investeringer i fornybar energi ikke er innenfor foretakets kjernevirksomhet og -kompetanse, og innebærer økt risiko og usikker gevinst. Hoveddelene av inntektene fra kraftproduksjon vil komme fra utleie av fallrettigheter, og regjeringen mener derfor at Statskog SF bør begrense virksomheten til dette.

Regjeringen vil styrke det private skogbruket ved å selge arealer fra Statskog SF tilsvarende det Statskog SF har kjøpt de siste årene. Som oppfølging av dette vil regjeringen vurdere ulike modeller for privatisering av Statskog SFs skogvirksomhet. Dette omfatter videreføring og eventuelt også utvidelse av pågående arronderingssalg. Det kan også være aktuelt å vurdere andre former for privatisering av Statskog SF sin skogvirksomhet. Det skal kartlegges

i hvilken grad allmennhetens tilgang til jakt og vilkår for jakt, fiske og friluftsliv kan bli påvirket som følge av privatiseringen, og på hvilken måte en kan sikre at de ikke svekkes.

1.2.8.4.23 *UNINETT AS*

Målet med statens eierskap i UNINETT AS er å sikre drift og videreutvikling av et nasjonalt elektronisk tjenestenett for informasjonsutveksling mellom enkeltgrupper og grupper av brukere innenfor forskning og utdanning i Norge. Statens eierskap i UNINETT AS skal sikre ivaretagelse av overordnede hensyn knyttet til samordning og videreutvikling av den totale nasjonale infrastrukturen for avansert forskning og høyere utdanning. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.24 *Universitetscenteret på Svalbard AS*

Målet med statens eierskap i Universitetscenteret på Svalbard AS er å medvirke til at senteret kan gi studietilbud på universitetsnivå og drive forskning med utgangspunkt i Svalbards plassering i et høyarktisk område. Forskningspolitisk anses Svalbard som en viktig arena for internasjonalisering av norsk forskning og for samarbeid med utenlandske forskere. Selskapet skal ha effektiv drift.

1.2.8.4.25 *AS Vinmonopolet*

Målet med statens eierskap i AS Vinmonopolet er å sikre at omsetning av alkoholholdig drikk over 4,7 volumprosent skjer i kontrollerte former slik at skadevirkningene av alkohol i Norge for den enkelte og for samfunnet begrenses. På grunn av det alkoholpolitiske målet om å begrense omsetningen av alkohol er det ikke satt mål for selskapets økonomiske resultater ut over kravet til mest mulig effektiv drift.

1.2.8.4.26 *Regionale Helseforetak*

Målet med statens eierskap i de regionale helseforetakene er gjennom sitt «sørge for»-ansvar å sikre spesialisthelsetjenester til regionens befolkning gjennom å yte gode og likeverdige spesialisthelsetjenester til alle som trenger det når de trenger det, uavhengig av alder, kjønn, bosted, personlig økonomi, etnisk bakgrunn, samt å legge til rette for forskning og undervisning. Helseforetakene skal ha effektiv drift.

1.3 **Økonomiske og administrative konsekvenser**

Regjeringen ønsker å legge til rette for å styrke det private eierskapet og redusere statens direkte eierskap over tid. Samtidig vil Norge i overskuelig fremtid ha et betydelig statlig eierskap, og regjeringen vil utøve dette eierskapet på en profesjonell og forutsigbar måte.

Tiltak knyttet til å styrke det private eierskapet vil bli behandlet i de kommende statsbudsjettene.

I meldingen understrekes det at reduksjoner av statens eierskap vil skje gradvis og over tid og at regjeringen i sine beslutninger vil vurdere både markedsmessige og selskapsspesifikke forhold. Regjeringen vil ikke gjennomføre endringer eller støtte transaksjoner med mindre dette er økonomisk gunstig for staten i hvert enkelt tilfelle.

I den statlige eierskapsutøvelsen vil regjeringen legge vekt på områder hvor staten har gode forutsetninger for å tilføre verdi, slik som strategisk og økonomisk oppfølging av selskapene, styrevalg og god eierstyring og selskapsledelse. Dette kan understøtte realiseringen av målene staten har med eierskapet.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Else-May Botten, Ingrid Heggø, Odd Omland og Knut Storberget, fra Høyre, Frank Bakke-Jensen, Ingunn Foss, Gunnar Gundersen og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Morten Ørsal Johansen, Øyvind Korsberg og Jørund Rytman, fra Kristelig Folkeparti, Knut Espeland, fra Senterpartiet, lederen Geir Pollestad, og fra Venstre, Britt Giske Andersen, viser til Meld. St. 27 (2013–2014) – Et mangfoldig og verdiskapende eierskap (Eierskapsmeldingen) – og vil understreke meldingens betydning for å rette fokus på eierskapets betydning generelt, det private eierskaps rolle og fordi den legger premissene for en profesjonell og forutsigbar forvaltning av statens eierskap i norsk næringsliv. Statens eierskapsprinsipper har utviklet seg over tid. Komiteen vil understreke at den norske stat har gode eierskapsprinsipper som rettesnor for eierskapsutøvelsen.

Komiteen ser meldingens vektlegging av eierskapets betydning som sentralt, og vil understreke at eierskapsutøvelsens betydning har økt gjennom større krav til omstillingsevne og endringsvilje for å opprettholde konkurransekraft i dagens globaliserte samfunn. Komiteen ser det derfor som positivt at meldingen inneholder en beskrivelse av hele spekteret av eierskap, både utenlandsk, privat og statlig.

Komiteen ser generelt et aktivt og godt eierskap som svært sentralt for velferd, utvikling av et konkurransedyktig næringsliv, innovasjon og framtidens arbeidsplasser. Et mangfoldig og variert eierskap sikrer en spredt beslutningsstruktur i det norske samfunn. Staten, private aktører og utenlandske eiere har alle sine roller, og alle grupperingene bidrar til å utvikle et sterkt norsk næringsliv.

Komiteen ser det som viktig at det er en balanse mellom disse eierskapsgrupperingene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, vil påpeke at det private, mangfoldige eierskap er betydelig i Norge, men er svakere enn i de fleste land vi sammenlignes med. Dette gjelder spesielt når man ser på andelen privat eierskap på Oslo Børs. Flertallet ser det derfor som viktig at det så klart i meldingen signaliseres at regjeringen vil arbeide målbevisst for å styrke det mangfoldige norske private eierskap, og ser positivt på at regjeringen skriver at de vil «iverksette et bredt sett av tiltak» for å oppnå dette. Flertallet ser det som viktig for forståelsen av verdiskaping og hva som skal til for å skape framtidens arbeidsplasser at en større andel av den norske befolkning blir medeiere i norske bedrifter.

Komiteen ser det som positivt at norsk privat eierskap har fått en sentral rolle i meldingen. Det er de mange små og mellomstore bedriftene som er ryggraden i sysselsetting, utvikling av nye arbeidsplasser og verdiskaping i Norge. Det private, lokalt baserte og mangfoldige eierskap er helt sentralt for utviklingen av den framtidige velferd i Norge, og det er en viktig pådriver for innovasjon og utvikling av nye bedrifter.

Komiteen merker seg at regjeringen har lagt fram en melding for Stortinget om eierskap i norsk næringsliv, med hovedvekt på rammene og politikken knyttet til statens direkte eierskap. Komiteen ser det som viktig å ha et mangfold av eierskap i norsk næringsliv, med privat og statlig eierskap, nasjonalt og utenlandsk. Komiteen understreker betydningen av at regjeringen fører en aktiv næringspolitikk som legger til rette for gode og forutsigbare rammebetingelser for å utvikle et konkurransedyktig næringsliv. Det vises i denne sammenheng til at det private eierskapet er hovedregelen i norsk næringsliv, og det vil det være også i framtiden.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener at staten også i fremtiden skal være en stor eier i strategisk viktige deler av norsk næringsliv.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at det statlige eierskapet skal opprettholdes om lag på dagens nivå.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener at det statlige eierskapet skal forvaltes på en aktiv, dynamisk og profesjonell måte, slik at vi sikrer økt verdiskaping, industriell utvikling og trygge arbeidsplasser. Vi vil

sikre offentlig eierskap til våre felles energiresurser og petroleumsforekomster. Disse medlemmer viser til at statlig eierskap i norsk næringsliv klargjør viktige skillelinjer i norsk politikk. Selv om det har vært stor grad av tverrpolitisk enighet om statens eierskapsutøvelse, og dermed også statens prinsipper for eierskap slik disse er uttrykt i eierskapsmeldingen, så er det stor uenighet når det gjelder hvor mye statens skal eie. Mens regjeringspartiene tar til orde for å redusere det statlige eierskapet, ønsker disse medlemmer at et langsiktig, sterkt og profesjonelt statlig eierskap fortsatt skal kunne bidra til en god og stabil utvikling i næringslivet. Disse medlemmer ser grunn til å understreke at det statlige eierskapet har stått helt sentralt i utviklingen av viktige næringer i Norge.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, vil påpeke at dagens profesjonelle statlige eierskapsforvaltning er utviklet over mange år og av flere regjeringer. Historiske erfaringer som at statlige selskap, som f.eks. Kongsberg Våpenfabrikk, fikk betydelige problemer og at forvaltningsbedrifter som Televerket hadde behov for helt andre rammer enn det en ensidig, statlig styring kunne gi, har vært avgjørende for at statens eierskapsengasjement i dag framstår som vellykket.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, vil påpeke at bl.a. regjeringen Stoltenberg I spilte en sentral rolle i det å trekke erfaringer og legge om rammene for statens eierskapsengasjement. Dette flertallet merker seg imidlertid at det nå derimot synes som om alt annet enn arbeiderpartidrevet endring og arbeiderpartibestemte salg av statlige eierandeler er en trussel for nasjonale verdier. Dette flertallet vil også bemerke at formuesskatten svekker og diskriminerer det mangfoldige private norske eierskap til fordel for utenlandsk eller statlig eierskap og det forundrer at Arbeiderpartiet ikke ser konsekvensene av egen politikk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet merker seg at regjeringspartiene i liten grad begrunner hvorfor de skal selge ut statlige selskaper, og at det er vanskelig å få øye på godt begrunnede hovedlinjer i regjeringens strategi. Disse medlemmer mener regjeringen må godtgjøre hvorfor de skal selge, og ikke bare komme med postulater om at staten eier for mye og at makten skal spres.

Disse medlemmer ser det som viktig å ha en pragmatisk tilnærming til eierskapet, og at staten utøver sitt eierskap på en dynamisk måte. Under

regjeringen Stoltenberg ble det statlige selskapet Secora solgt, for å muliggjøre en ny industriell allianse. Da Norsk Hydro ASA inngikk allianse med brasilianske Vale for å sikre tilgang til råstoff, ble den statlige eierandelen redusert.

Da Cermaq ASA ble satt i spill våren 2013, ba regjeringen Stoltenberg om vide fullmakter fra Stortinget for å kunne sikre verdiene i selskapet på en god måte. Saken endte med at staten kjøpte seg opp i Cermaq ASA, og solgte fördelen Ewos.

Disse medlemmer merker seg også at regjeringspartienes hovedbegrunnelse for å sette ned formuesskatten er å styrke det nasjonale eierskapet. Disse medlemmer finner det underlig at regjeringspartiene ikke har det samme engasjementet for å sikre norsk eierskap når det gjelder forslagene om utsalg av statlig eide selskaper.

Disse medlemmer mener det ikke er noen motsetning mellom privat og offentlig eierskap. Det avgjørende for omfanget av statlig eierskap må være de mål man har for statlig eierskap. Disse medlemmer mener statlig eierskap skal kunne brukes for å sikre nasjonalt eierskap til og kontroll over norske naturressurser, kompetanse, infrastruktur og selskaper.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, viser til at statens eierskapsengasjement i norsk næringsliv er, og vil i overskuelig framtid være, betydelig. Det framgår av meldingen at dette eierskapet har et langt større omfang enn i alle de land det er naturlig å sammenligne seg med. Flertallet vil understreke at det private eierskap må være hovedregelen i norsk næringsliv, og er enige i at staten ikke bør ha som langsiktig ambisjon å være eier i selskaper der staten kun har forretningsmessige mål med eierskapet. I disse selskapene kan private gjøre en like god eller bedre jobb enn staten som eier.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil vise til at Statoil ASA i henhold til departementenes eierberetning representerer 57 pst. av verdien av statens eierandel på Oslo Børs. Med børsnoteringen av Entra Holding AS økte statens aksjer på Oslo Børs ytterligere. Disse medlemmer viser til at Norge, gjennom Statens pensjonsfond utland (SPU), har store verdier plassert i internasjonale finans- og eiendomsmarkeder. Disse medlemmer understreker at salg av statlige eierandeler vil representere engangsinntekter som enten gir lavere statlig opplåning eller økt kontantbeholdning, mens fortsatt statlig eierskap vil kunne gi varige inntekter til felleskapet. Disse medlemmer viser til at Norge, med de betydelige inntektene fra petroleumssektoren, er nødt til å inves-

tere. Da fremstår det som et paradoks for disse medlemmer at staten skal selge seg ned i norske selskaper og investere i deres utenlandske konkurranter gjennom SPU.

Disse medlemmer ser det som viktig at staten også investerer i strategisk viktige selskaper her i landet, og ser dette som en viktig del av næringspolitikken.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, merker seg formuleringen «vil fortsatt statlig eierskap kunne gi varige inntekter til fellesskapet» fra opposisjonen. Denne formuleringen synes å avdekke at man ikke forholder seg til den risiko som også er knyttet til forretningsdrift. Dersom aksjer skal selges, vil salgsværdien gjenspeile framtidig inntekspotensial eller utbytte som det åpenbart er knyttet risiko til. Flertallet vil påpeke at staten har forvaltet og forvalter selskaper som SAS, som ikke kan sies å ha gitt «varige inntekter» til staten.

Flertallet vil også påpeke at det heller ikke er riktig at pengene går inn i SPU, slik Arbeiderpartiet lenge har hevdet, jf. Finansdepartementets svar på spørsmål 1092 fra stortingsrepresentant Geir Pollestad i brev av 20. august 2014:

«Salg av aksjer i selskaper med statlig eierandel vil føres 'under streken' i statsbudsjettet og således ikke påvirke det oljekorrigerte underskuddet. Så lenge salgsinntektene ikke inngår i statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten, vil heller ikke avsetningen i Statens pensjonsfond utland påvirkes. Kapitaltransaksjoner påvirker derimot sammensetningen av statens finansformue utenom SPU. Et salg av aksjer i selskaper med statlig eierandel vil ha en motpost i form av lavere statlig opplåning eller økt kontantbeholdning. Et lavere netto lånebehov vil isolert sett kunne gi lavere rente på statens gjeld.»

Flertallet ser det derfor som riktig at det kun er i ekstraordinære tilfeller at staten bør vurdere å øke eierandel eller nytt eierskapsengasjement. Flertallet vil imidlertid understreke at for en profesjonell eier vil en alltid måtte være forberedt på at strategiske initiativ eller transaksjoner vil kunne gjøre det nødvendig å vurdere dette. Disse diskusjonene må tas når situasjonene oppstår.

Flertallet viser til Prop. 40 S (2014–2015) og Innst. 108 S (2014–2015) der et kapitaltilskudd på 10 mrd. kroner ble bevilget til Statkraft SF gjennom kapitaltilførsel og vedtak om redusert utbytte fram mot 2018. Dette viser at regjeringen har et aktivt forhold til selskapenes investeringsplaner og kapitalbehov.

Komiteen viser til at som forvalter av drøye 1/3 av verdiene på Oslo Børs er det viktig både av hensyn til utvikling av selskapene, statens andel

av verdiene og egenkapitalmarkedet i Norge at staten er og oppfattes som en profesjonell og forutsigbare eier og ser på «Statens prinsipper for god eierstyring» i meldingen som helt sentrale i dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet vil påpeke at profesjonell og forutsigbar eierstyring fra statens side forutsetter tilbakeholdenhet mht. å gripe inn overfor selskapene direkte. Staten må styre gjennom generalforsamlinger, og på samme måte som andre aksjonærer velge styrer som forvalter selskapet til beste for alle aksjonærer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Venstre er enige i at staten skal opptre som en profesjonell og forutsigbar eier og støtter opp om «Statens prinsipper for god eierstyring» i meldingen. Det understrekes at dette ikke må forveksles med å være en passiv eier, men det avgjørende er hvordan styringen skjer.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre mener staten skal opptre som en tydeligere eier både i hel- og deleide selskaper. Det må fastsettes få, men tydelige mål for den statlige eierskapsstyringen.

Disse medlemmer mener statlig eierskap er et virkemiddel som skal brukes i klima- og miljøpolitikken. Terskelen for å gi både generelle og spesielle styringssignaler gjennom generalforsamlingen må senkes i spørsmål om klima og miljø.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, ser at rolleforskjeller mellom politikk og eierskapsrollen lett kan føre til sammenblanding, og at det kan åpne for utfordringer på en rekke områder, men spesielt mht. selskapenes samfunnsansvar. Vi har bare det siste året sett flere eksempler på at det kan være stor forskjell mellom politikkenes utålmodighet med hensyn til grenser og oppfatninger rundt selskapers håndtering av sentrale utfordringer som korrupsjon og miljø og klimaspørsmål og de rene lovlighetsbetraktninger. Dette er utfordringer som også er åpne når det gjelder menneskerettigheter, barnarbeid og på en rekke andre sensitive områder.

Flertallet ser derfor statens mange roller som utfordrende satt opp imot eierskapsprinsippene. Samfunnsansvar har vokst fram som en viktig del av samfunnsdebatten.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet støtter omtalen i meldingen, men vil samtidig understreke at det på dette området

lett kan oppstå betydelig forskjell mellom grensesettingen i den politiske debatt og hva selskapene må forholde seg til. Den politiske debattens rolle er å problematisere og belyse utfordringer.

Komiteen vil vise til statens prinsipper for eierstyring, herunder oppfølging av samfunnsansvar. Det er en klar forventning til at styrene arbeider systematisk med sitt samfunnsansvar og at de skal være ledende på området. God håndtering av samfunnsansvar er sentralt for å ivareta statens aksjonærverdier og for at selskap med statlig eierandel skal opptre etisk forsvarlig.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, viser til at statens eierskapsutøvelse er fordelt på en rekke sektordepartement. Flertallet støtter at det bør utredes om ikke eierskapsutøvelsen bør samles i og profesjonaliseres gjennom Nærings- og fiskeridepartementet og at sektordepartementene rendyrker sin regulatoriske rolle.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ønsker ikke å konsentrere det statlige eierskapet ytterligere i Nærings- og fiskeridepartementet.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener det statlige eierskapet i størst mulig grad bør legges til de ulike fagdepartementene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet merker seg at regjeringen foreslår å selge bedrifter som går godt og gir gode inntekter til staten. Det er fellesskapets eiendeler de nå selger ut til private. Med dette blir det mindre inntekter til fellesskapet på sikt. Dette synes å være ideologisk motivert og preget av kortsiktig tenking som gir langsiktige tap for fellesskapet. Flere av selskapene på listen er viktige industribedrifter, som bygger opp under den norske industribasen og muligheten til å videreutvikle kunnskapsbasert industri i Norge. Dersom selskapene selges kan muligheten for å videreutvikle høyteknologisk industri her i landet bli svekket.

Disse medlemmer kan vanskelig se at utsalg av selskaper som Flytoget AS vil styrke norsk eierskap, som synes å være begrunnelsen fra regjeringens side. Det vises i denne forbindelse til at analyser og erfaring så langt tilsier at utsalg av selskapene vil bidra til et større innslag av utenlandsk eierskap i Norge.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, viser til at det direkte statlige eierskapet selvfølgelig er fellesskapets verdier; inntekter fra eventuelle salg vil derfor, like selvfølgelig, tilfalle fellesskapet. En eventuell reduksjon av statens eierskap gjennom salg av aksjer gir inntekter som skal reflektere forventet fremtidig utbytte og inntektspotensial, og gir slik sett ikke tap av inntekter når risikoelementer etc. tas med i bildet, men gir en stor inntekt på salgstidspunktet fremfor eventuelle utbytteutbetalinger i fremtiden.

Komiteen mener staten bør ha et aktivt eierskap, som setter andre verdier enn kortsiktig gevinst i høysetet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, mener at staten bør særlig ha interesse av å eie selskaper som sikrer tilgang til norske ressurser, infrastruktur, kompetanse, eller er knyttet til nasjonal sikkerhet og beredskap.

Flertallet ønsker et aktivt eierskap som ikke bare forvalter fellesskapets finansielle verdier, men som også er pådriver for å sikre andre deler av samfunnets felles verdier. Flertallet mener det statlige eierskapet bør kjennetegnes ved sterk ivaretagelse av miljø og klima, stort samfunnsansvar, utvikling av kunnskap og kompetanse, styrket inkludering, likestilling og mangfold, ivaretagelse av kritisk infrastruktur, og skjerming og utvikling av teknologi eller informasjon av nasjonal interesse.

2.1 Eierskapets betydning og utviklingstrekk

Komiteen viser til omtale i meldingen og slutter seg til at eierskapets betydning har økt med globaliseringen og økende endringstakt i samfunnet. Eierskap kan utøves på mange måter, alt fra passiv fondsforvaltning til aktivt, direkte majoritets-eierskap. Sammen utfyller de hverandre og har viktige roller mht. å drive fram konkurransedyktighet, framskaffe egenkapital til bedriftene og være ryggraden i å utvikle framtidens arbeidsplasser i Norge. Komiteen registrerer med tilfredshet at en sterkt voksende andel av den internasjonale kapitalen under forvaltning av fond har sluttet seg til FNs prinsipper om ansvarlig forvaltning.

Komiteen vil understreke at statens eierskapsutøvelse skjer gjennom vedtak i generalforsamling og gjennom valg av styrer. Godt styrearbeid er viktig og er en sentral konkurransefaktor i framtidens næringsutvikling.

2.2 Privat eierskap

Komiteen slutter seg til at privat eierskap bør og skal være hovedregelen i norsk næringsliv.

Komiteen viser til at staten spiller en viktig rolle i utviklingen av norsk næringsliv. Samspillet mellom et konkurransedyktig og nyskapende næringsliv og en aktiv medvirkende stat er et sentralt kjennetegn ved den norske samfunnsmodellen. Komiteen understreker at Norge har lyktes bedre enn mange andre land hvor staten spiller en mer tilbaketrukket rolle.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, vil understreke at det er statens andre roller både som regulator og tilsynsmyndighet og en for sterk konsentrasjon av makt som er utfordrende ved et stort statlig eierskapsengasjement.

Komiteen mener et mangfoldig, privat eierskap er viktig for framtidig velferd og for å kunne utvikle konkurransekraft og vekst i norsk økonomi. Et mangfoldig, sterkt, privat eierskap sikrer maktspredning i samfunnet. Endringstakten øker i nærings- og samfunnsnivå, og i takt med dette må det utvikles kompetente eierskapsmiljøer. Komiteen mener sterke og mangfoldige private eierskapsmiljøer er viktig for å utvikle sterke og bærekraftige bedrifter og næringsklynger.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, viser til at regjeringen i de to siste statsbudsjett har prioritert skattereduksjoner som styrker eierskapet og stimulerer sparing. Det signaliseres at ytterligere tiltak vil bli vurdert iverksatt.

Komiteen vil påpeke at økt medeierskap i egen bedrift og enklere deltagelse som aksjeeier på Oslo Børs må være et mål. Medeierskap i egen bedrift skaper en sterk tilhørighet og dynamikk i en bedrift som komiteen mener er positiv.

Komiteen fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere virkemidler for å styrke insentivene til ansattes medeierskap og fremme dette for Stortinget på egnet måte.»

Komiteen ser det som viktig i lys av den svake tilstedeværelsen av småspareren på Oslo Børs å stimulere til at små, private investorer kan investere i aksjer på Oslo Børs uten å gå vegen om å danne et eget aksjeselskap. Komiteen viser til i denne sammenheng til Dokument 8:43 S (2009–2010) Representantforslag fra Høyre om personlig sparing og ansattes medeierskap i bedrifter der bl.a. KLAS omtales. Komiteen viser til at stimulanser som aksjesparing med skattefradrag (AMS) er avvirket og mener det er behov for å vurdere modeller som f.eks.

KLAS – Konti for Langsiktig Aksjesparing – for å gi et insentiv til folk flest til å investere på Oslo Børs.

Komiteen viser for øvrig til at regjeringens politikk for å styrke det private eierskapet er redegjort for i kapittel 4.3 i eierskapsmeldingen, Meld. St. 27 (2013–2014). Skatt er en del av dette, gode og forutsigbare rammebetingelser for næringslivet er en annen del.

Komiteen fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede modeller, deriblant KLAS (Konti for Langsiktig Aksjesparing), slik at det blir enklere for folk flest å investere i aksjer og eierskap i norske bedrifter.»

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Senterpartiet, deler oppfatningen av at omfanget av statens direkte eierskap er betydelig. Flertallet er også enige i at det er viktig at en større andel av den norske befolkning blir medeiere i norske bedrifter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet viser til at selv om staten eier i overkant av en tredjedel av verdiene på Oslo Børs gjennom store eierposter i noen de største selskapene, gir ikke det et helhetlig bilde av omfanget av det private eierskapet. Privat eierskap er hovedregelen på Oslo Børs, og 94,5 pst. av selskapene er heleid av private eiere.

Disse medlemmer mener også det er gode grunner til å styrke det private norske eierskapet, men er usikker på om regjeringens forslag til nedsalg faktisk vil styrke det private norske eierskapet i noen særlig grad. Den private eierandelen av de totale verdiene på Oslo Børs vil gå fra om lag 63 pst. til om lag 67 pst., og det er svært usikkert hvor store deler av disse verdiene som vil bli kjøpt opp av norske investorer.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, viser til at et sterkt privat norsk eierskap er viktig, og at det er avgjørende å finne en god balanse mellom statlig og privat eierskap. Flertallet mener dette balansepunktet ikke ble funnet gjennom regjeringen Stoltenberg IIs eierskapspolitikk, og at det nå er rom for en viss reduksjon av statlig eierskap, uten at dette vil svekke måloppnåelsen for finans- og næringspolitikken.

Flertallet peker på at private eiere ofte kan ha et mer direkte eierskap, da det normalt vil være færre beslutningsledd mellom eiere og ledelse enn dersom eierskapet forvaltes av staten. Flertallet viser til at direkte og aktivt eierskap også gir bedre informasjonsflyt mellom leder og eier, noe som er vanskeligere å få til med statlig eierskap.

Flertallet viser til at private eiere normalt vil ha sterkere insentiver til å ivareta egne eierinteresser. Det kan gi bedre eierstyring, økt lønnsomhet og en mer hensiktsmessig styring av risiko. Private eiere har gjerne også sterkere insentiver for effektiv drift og høy avkastning. Dette kan fremme kostnadsreduksjon og innovasjon. Flertallet viser til at flere empiriske studier viser at privatisering som regel medfører produksjon til lavere kostnad og med bedre kvalitet. Private eiere kan også i større grad være nær markedene og være bedre orientert om behov og krav i markedene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet registrerer at regjeringens politikk for privat eierskap i all hovedsak er et spørsmål om formuesskatt. Disse medlemmer peker på viktigheten av å ha en bred og aktiv tilnærming til næringspolitikken for å sikre verdiskaping i hele landet.

2.3 Statlig eierskap

Komiteen viser til meldingen og at staten forvalter et direkte eierskap i rundt 70 selskaper gjennom ti ulike departementer. Det er et meget betydelig engasjement, og staten er gjennom sitt eierskap til stede som aktør i store deler av norsk økonomi.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, mener det er gode grunner til å utrede om ikke eierskapsutøvelsen bør samles i og profesjonaliseres gjennom Nærings- og fiskeridepartementet, og at sektordepartementene rendyrker sin regulatoriske rolle.

Komiteen viser til at det statlige eierskap har utviklet seg i takt med samfunnets krav over tid. Dette er en klar styrke ved det norske statlige eierskapsengasjementet.

Komiteen viser til at staten i hele etterkrigstiden har hatt et betydelig direkte eierskap i norske selskaper. Bakgrunnen for statlig eierskap i norske selskaper har variert i takt med at samfunnet og det politiske landskapet har endret seg. En fellesnevner for det statlige eierskapet har ofte vært ønsket om å ivareta ulike samfunnsmessige eller politiske hensyn. Komiteen viser videre til at innenfor denne rammen har enkeltbedrifter blitt statseide som følge av tidsbestemte vurderinger og beslutninger knyttet til det enkelte selskap.

Komiteen støtter at selskapene kategoriseres ut ifra hvilke mål og begrunnelse staten har for eierskapet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Flytoget AS og Baneservice AS flyttes fra kategori 1 til kategori 3.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet slutter seg til at staten ikke bør ha som langsiktig ambisjon å være eier i selskaper der staten kun har forretningsmessige mål med eierskapet. Der kan andre eiere gjøre en like god eller bedre jobb enn staten i å utvikle selskapets verdier og potensial.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at et omfattende statlig eierskap er et viktig bidrag til næringsutviklingen i Norge. Det statlige eierskapet skal forvaltes på en aktiv og profesjonell måte, der langsiktighet, forutsigbarhet og samfunnsansvar er kjennetegn i en strategi for økt verdiskaping, industriell utvikling og trygge arbeidsplasser i Norge og internasjonalt.

Komiteen ser det som sentralt at statens eierskapsutøvelse er profesjonell og forutsigbar. Dette gjelder også ved avhendelse av selskaper eller reduksjon av eierskapet. Endringer i statens eierskap skal gjennomføres på en måte som er profesjonell, forretningsmessig forsvarlig og som ivaretar statens verdier.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener at eierskapspolitikken må sees i lys av at Norge er en stor investor på utenlandske børser. Nedsalg i norske selskaper vil ikke bidra til å finansiere velferd og reformer i Norge. Disse medlemmer mener derfor at eierskap i norske bedrifter kan begrunnes i ønsket om å sikre høy avkastning på statens kapital.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet slutter seg til at det kun vil være i helt særskilte situasjoner at staten vil vurdere å øke statens eierandel i deleide selskaper. Disse medlemmer slutter seg også til at erfaringene med statlige forsøk på industrireiseing i siste halvdel av forrige århundre ikke er god og ser det derfor heller ikke som aktuelt å ta nye strategiske posisjoner i konkurranseutsatte selskaper.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ser det som viktig at staten har en dynamisk tilnærming til eierskapet, og mener at det også må

legges til rette for at staten skal kjøpe seg opp i strategisk viktige næringer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet har merket seg at LO i sitt høringsinnspill viste til at det er et hull i dagens virkemiddelapparat når det gjelder utvikling av større og modne bedrifter. Det er også få store norske private investorer med tilstrekkelig kapital til denne type bedrifter. LO mener derfor at det bør etableres et strategisk eierskapsinstrument hvor staten sammen med norsk privat kapital sikrer lønnsomme investeringer og forankring av strategiske bedrifter i Norge.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ber regjeringen utrede hvordan staten gjennom organisering av et nytt eierskapsinstrument kan sikre nasjonal forankring av strategisk viktige bedrifter sammen med private norske eiere. Utredningen skal gi svar på hvordan man i større grad kan oppnå en dynamisk forvaltning av statens eierandeler i kommersielle selskaper og samtidig styrke norske private Eiermiljøer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet finner det naturlig at det i utredningen gjøres en vurdering av om Investinor AS kan være et egnet organ til dette i forbindelse med den varslede evalueringen av selskapet etter 5 års drift.

Disse medlemmer viser til at det kan være en fordel å ha eierandeler som ligger i overkant av de ulike terskelverdier i aksjelovgivning for å gi økt handlingsrom for transaksjoner der oppgjør i form av aksjer er en mulighet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet viser til at meldingen trekker frem en rekke styrker ved et statlig eierskap. Samtidig mener disse medlemmer at disse styrkene har blitt underkommunisert av regjeringen og regjeringspartiene i det offentlige ordskiftet som har kommet i kjølvannet av fremleggelsen av denne meldingen.

Komiteen viser til at meldingen blant annet peker på at et statlig eierskap kan flytte oppmerksomhet fra kortsiktige gevinster til langsiktig verdiskaping.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, peker på at mange har argumentert for at et ensidig fokus på kortsiktige gevinster bidro til finanskrisen. Flertallet viser til at det i en undersøkelse gjennomført av

Canada Pension Plan Investment Board og McKinsey & Company (2013): «Looking toward the long term», blant selskapsleder på tvers av en rekke land, fremgår at de fremdeles opplever et press for å skape kortsiktige resultater, og 63 pst. av de som svarte oppga at presset har økt de siste 5 årene. Nesten halvparten rapporterte at de arbeidet med strategi med en tidshorisont på under 2 år. Flertallet viser til at styrene blir gradvis viktigere for å sørge for en langsiktig planleggingshorisont, og at staten kan bidra til stabilitet i eierskapet, som en langsiktig strategisk eier.

Flertallet viser til at statlig eierskap også kan sikre større engasjement om samfunnsansvar. Flertallet viser til at miljøutfordringer, multinasjonale selskapers rolle i utviklingsland og korrupsjon er områder som har fått stor oppmerksomhet de siste årene. Flertallet peker på at dersom statlig eide selskaper i stor grad vektlegger samfunnsansvar, vil dette også kunne ha en positiv smitteeffekt på andre selskaper. Flertallet peker videre på at en rekke utviklingstrekk også tyder på at dette kan bli et konkurransefortrinn.

Flertallet mener et aktivt statlig eierskap også kan bidra til å begrense en unormalt høy vekst i lederlønninger. Flertallet viser til at de siste årene har blitt stadig mer oppmerksomhet knyttet til lønningene i statlig eide selskaper. Reaksjonene går særlig på at ledere av statlige selskaper har hatt lønnsledende lønninger. Flertallet viser til at staten siden 2001 har hatt veiledende retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte i selskapene med statlig eierandel. Hovedhensyn i statens retningslinjer har vært at lederlønningene i selskaper med statlig eierandel bør være konkurransedyktige, men ikke lønnsledende. Flertallet mener dette taler for et aktivt statlig eierskap.

Flertallet peker på at et aktivt statlig eierskap også kan bidra til å sikre bedre kjønnsbalanse og økt mangfold i styre og ledelse. Flertallet viser til at det er nedfelt i styringsprinsippene at staten tilstreber en mest mulig lik representasjon mellom kjønnene ved styreutvelgelse, og har en ambisjon om å øke andelen kvinnelige styreledere i selskaper med statlig eierandel. Det er også, i henhold til aksjeloven, plikt til representasjon av begge kjønn i styrene til statsaksjeselskaper og deres heleide datterselskaper. Flertallet viser til at det også er utdypet at statlige selskaper bør være bevisst verdien av mangfold i organisasjonen.

Flertallet peker på at statlig eierskap også bidrar til å stabilisere kapitalmarkedet. Flertallet viser til at staten som eier kan bidra med kapitalutvidelse i statlig eide selskaper og investering i nye selskaper selv om det er finansiell uro. På denne måten

kan statens eierskap bidra til å stabilisere det norske kapitalmarkedet.

Flertallet viser til at statlig eierskap også har evnen til å korrigere markedssvikt. Flertallet viser til at det oppstår markedssvikt når det er et avvik mellom privat- og samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Det kan resultere i at markeder ikke fungerer godt eller at nyttig produksjon av varer og tjenester ikke skjer, noe som kan medføre et samfunnsøkonomisk tap. For eksempel kan den samfunnsmessige nytten ved forskning og utvikling, og produksjon av fellesgoder som blant annet infrastruktur og samfunnsikkerhet, være større enn den privatøkonomiske nytten.

Flertallet viser til at det også er enkelte varer og tjenester som bør eller må produseres på en annen måte enn gjennom et marked med fri konkurranse. Strømnettet er et eksempel hvor det er betydelige stordriftsfordeler som medfører et naturlig statlig eierskap. Flertallet peker på at det statlige eierskapet i tillegg kan korrigere for eksterne effekter, som oppstår når beslutningene til én aktør påvirker andre aktører uten at dette er tatt hensyn til i beslutningsprosessen.

Flertallet viser til at statlig eierskap kan være en av flere måter å ivareta og utvikle virksomheter og kompetanse i Norge på, og med det bidra til å øke verdiskapingen for samfunnet. Flertallet viser til at store deler av et selskaps kompetanse, inkludert forsknings- og utviklingsmiljø, ofte ligger i tilknytning til selskapenes hovedkontor. Det samme gjelder selskapets styrende organer, som tar de strategiske beslutningene på konsernnivå. Statlig eierskap kan benyttes som et virkemiddel for å opprettholde hovedkontor i Norge. Flertallet viser til at bruk av statlig eierskap for å opprettholde, tiltrekke seg og utvikle kunnskapsmiljøer i Norge vil gjøre Norge til et attraktivt land å drive næringsvirksomhet i.

Flertallet viser videre til at statlig eierskap også kan være med på å sikre kontroll med at det fortsatt foregår produksjon av varer og tjenester av betydning for nasjonal sikkerhet, leveringsikkerhet eller for å ivareta nasjonal suverenitet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet mener at alle disse momentene som her er beskrevet, slår fast at statlig eierskap også har en svært viktig samfunnsmessig funksjon, og at en ensidig eierskapspolitikk som har som utgangspunkt kun å bestrebe privat eierskap, ikke er en god eierskapspolitikk.

2.4 Hvordan staten bør eie

Komiteen slutter seg til at det sentrale hensyn i statens forretningsmessige eierskap (selskaper i kategori 1–3) er høyest mulig avkastning over tid på

investert kapital. Avkastningen er summen av utviklingen i markedsverdien av et selskaps egenkapital og direkteavkastning i form av utbytte eller tilbakekjøp av aksjer.

Komiteen ser det både som riktig og naturlig at staten som en langsiktig og profesjonell eier har en utbyttepolitikk og formidler forventninger til selskapene i tråd med et mål om å fremme en langsiktig avkastning.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, ser at tilbakekjøp av egne aksjer i kombinasjon med utbyttepolitikk kan være en effektiv måte å oppnå egnet kapitalstruktur på.

Komiteen vil understreke at statens eierskapsutøvelse skjer gjennom vedtak i generalforsamling og gjennom valg av styrer og må skje innenfor de rammer som konkurransereguleringen, EØS-avtalen og annet lovverk fastsetter. Det er styrene som har ansvar for forvaltning av selskapene, og forventningene er at styrene forvalter selskapene til beste for selskapet, eierne og de ansatte. Godt styrearbeid er viktig og er en sentral konkurransefaktor i framtidens næringsutvikling, og det er komiteens forventning at styrene utvikler sin egen kompetanse og sitt arbeid i tråd med det ansvar styret har. Det går et skille mellom heleide, statlige selskaper og selskaper der staten eier deler av selskaper i samarbeid med andre, men komiteen ser det som viktig også i heleide selskaper å ha klar ansvarsdeling mellom eier og styre, ikke minst for å rekruttere den beste kompetansen til styrene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at regjeringen Stoltenberg førte en aktiv og dynamisk eierskapspolitikk. Det ble fremmet to eierskapsmeldinger for Stortinget. St. meld. nr. 13 (2006–2007) Et aktivt og langsiktig eierskap og Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi.

I den første eierskapsmeldingen ble alle selskapene inndelt i fire kategorier, ut fra statens mål med eierskapet i det enkelte selskap. Disse medlemmer mener at dette har vært nyttig for å synliggjøre at staten har forskjellige mål med eierskapet.

I regjeringen Stoltenbergs eierskapspolitikk ble det slått fast at staten skal være en profesjonell og aktiv eier. Dette sikres blant annet gjennom

- at utøvelsen av eierskapet baserer seg på rolledelingen mellom generalforsamling og styre i selskapslovgivningen og på allment aksepterte eierstyringsprinsipper

- å respektere skillene mellom statens rolle som politikkutformer, markedsregulator, myndighetsutøver og rollen staten har som eier er viktige for å sikre legitimitet og for å skape tillit til staten som eier
- åpenhet om statens eierskap – åpenhet er viktig for tilliten til det statlige eierskapet
- styrking av statens eierskapsforvaltning

Disse medlemmer viser til at regjeringen Stoltenberg har styrket eierskapsforvaltningen, og ser det som viktig at man også i fremtiden sikrer at staten har en profesjonell og god eierskapsforvaltning.

Disse medlemmer viser videre til at regjeringen Stoltenberg har ført en dynamisk eierskapspolitikk. Selskaper som BaneTele og Secora er solgt, og det ble gitt fullmakt til nedsalg i SAS AB og Entra Holding AS, og nedsalg eller oppkjøp i Cermaq ASA. Regjeringen Stoltenberg benyttet fullmakten til å øke statens eierandel i Cermaq ASA. Gjennom tilførsel av ny kapital har Norsk Hydro ASA gjort oppkjøp i Vale, Brasil, og kapitalforhøyelse i Statskog SF gjorde det mulig å kjøpe Borregaard-skogene. Det er også tilført kapital til DNB ASA og SAS AB.

Disse medlemmer etterlyser en dynamisk tilnærming til eierskapet fra regjeringen, og viser til at det bare rettes oppmerksomhet mot på utsalg og nedsalg av statlig eierskap.

Komiteen er opptatt av å videreutvikle det statlige eierskapet, og sikre at vi også i fremtiden har et statlig eierskap som bidrar til å sikre at viktige bedrifter og kompetanse beholdes og videreutvikles i Norge.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til Prop. 40 S (2014–2015) og Innst. 108 S (2014–2015) der et kapitaltilskudd på 10 mrd. kroner ble bevilget til Statkraft SF. Dette innskuddet viser akkurat den aktive holdning til enkeltelskaper og til eierskap som etterlyses fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Disse medlemmer vil påpeke at oppkjøp av Cermaq ASA foretatt under regjeringen Stoltenberg II trolig medførte at man 1) stoppet en mulig norsk løsning, 2) medførte at Cermaq ASAs førselskap Ewos ble solgt til utenlandske interesser og 3) la til rette for at resten av Cermaq ASA ble solgt til utenlandske investorer. Disse medlemmer er enige med tidligere nærings- og handelsminister Giske i at transaksjonene ga særdeles god avkastning, men vil også påpeke at de var risikofylte i en næring som er sterkt konjunkturutsatt og at resultatet av transaksjonene synes å stride sterkt mot den retorikk som Arbeiderpartiet nå har lagt seg på.

Disse medlemmer vil vise til at regjeringen er opptatt av å føre en dynamisk eierskapspolitikk, og følgende er hentet fra eierskapsmeldingen:

«Hovedmålet i forvaltningen av eierskapet i de forretningsmessige selskapene er høy avkastning over tid på investert kapital. Som eier stiller regjeringen seg i utgangspunktet positiv til strategiske initiativer og transaksjoner som kan forventes å bidra til verdiutviklingen i selskapene og som samtidig kan gjennomføres innenfor en ramme som ivaretar statens mål med eierskapet. Regjeringen vil legge vekt på at staten som eier bør opptre slik at selskapene kan utnytte gode forretningsmuligheter og vil derfor aktivt vurdere eventuelle initiativer som fremmes fra selskapene, gitt at slike anses å være forretningsmessig gunstig og ivaretar statens mål med eierskapet.»

Komiteen slutter seg til statens 10 prinsipper for god eierstyring og ser dem som gode retningslinjer for en profesjonell og forutsigbar eierskapsutøvelse fra statens side.

Komiteen slutter seg til forventningene om at alle norske selskaper tar samfunnsansvar der de har aktivitet. Det forventes at selskaper med statlig eierandel arbeider systematisk med sitt samfunnsansvar og at selskapene er ledende på dette på sine områder. Komiteen vil understreke denne generelle forventningen og slutter seg også til regjeringens 4 tematiske kjerneområder: klima og miljø, menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og antikorupsjon. Komiteen ser at selskapene møter utfordringer som er krevende i andre kulturer og andre land. Det er ikke aktuelt eller realistisk politikk å fravike kravene om at det er våre nasjonale standarder og de internasjonale standarder, konvensjoner og rapporteringsnormer som skal etterleves uansett hvor selskapene opererer. Kravene på disse områdene vil snarere øke også framover. Komiteen ser det som viktig at regjeringen er tydelig på at samfunnsansvar også tilhører styrenes ansvar og i meldingen er tydelig på hvordan dette ansvaret kan forvaltes.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre mener at staten som eier har behov for å ivareta verdiene i sin portefølje, og i den forbindelse er det viktig at selskapene utvikler god risikoforståelse for potensielle endringer i rammebetingelser som følge av klimaendringer og nasjonale og internasjonale klimatiltak. Disse medlemmer er opptatt av at staten utøver eierskapet på en måte som understøtter vedtatte klimamål. Staten som eier må forvente at strategiene som selskapene arbeider ut ifra er i samsvar med FNs to-gradersmål. Disse medlemmer mener derfor at FNs to-gradersmål skal ligge til grunn for statens styring.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Venstre mener selskaper der staten er eier skal være spydspisser på samfunnsansvar både i Norge og i utlandet. Disse medlemmer mener det er viktig at statlige selskapers virksomhet i utlandet skjer på en måte som sikrer innsyn i virksomheten, for å kunne kontrollere at lover og samfunnsansvar etterleves.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet ser at merknaden om innsyn i virksomhet i utlandet fremstår som problematisk ettersom staten som eier ikke har større rett til innsyn enn det som følger av lovgivningen. Disse medlemmer mener at det lett kan forstås som at staten da vil bevege seg bort fra de prinsipper som er etablert for god og profesjonell statlig eierstyring.

Komiteen mener at lederlønn er styrenes ansvar og holder fast på hovedprinsippene i statens holdning til lederlønn i selskaper der staten er eier, jf. dagens retningslinjer. Lederlønninger i selskaper der staten er eier må være konkurransedyktige, men skal ikke være lønnsledende. Det skal legges vekt på moderasjon. Komiteen viser for øvrig til at regjeringen varsler at den nå arbeider med å gjennomgå disse retningslinjene, og Stortinget vil bli varslet på egnet måte når arbeidet er sluttført.

Komiteen imøteser denne fremleggelsen, og ser det som en god anledning til å finne verktøy for å sikre at lønnsfastsettelsen i statlig eide selskaper i større grad oppfyller målet om moderasjon i ledernes lønnsvilkår.

Komiteen peker på at det gjentatte ganger har blitt tatt til orde for at det skal legges vekt på moderasjon i fastsettelsen av lederlønningene i statlig eide selskaper. Komiteen mener dette er en god tilnærming, og støtter regjeringens mål om at lederlønninger i statlig eide selskaper ikke skal være lønnsledende.

Komiteen viser til at studier der man har sett på de faktiske sammenhengene mellom lederes lønninger og bedriftenes resultater, viser at det er liten sammenheng mellom størrelsen på topplederens godtgjørelser og hvordan bedriftene gjør det (Jacquart & Armstrong, 2013). Flere studier viser også at det faktisk er en negativ sammenheng mellom størrelsen på godtgjørelsen og hvordan firmaet gjør det.

Komiteen viser til at det er stor oppmerksomhet knyttet til dette området, og at utviklingen i lederlønninger i selskapene med statlig eierandel samlet sett ikke har vært i tråd med skiftende regjeringers mål om moderasjon.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget om eventuelle endringer i retningslinjene for lederlønninger i de statlige selskapene.»

Disse medlemmer viser til at regjeringen Stoltenberg formulerte forventninger til styrene i de statseide selskapene, bl.a. om høye ambisjoner for selskapenes samfunnsansvar, forventninger til forskning, utvikling, innovasjon og kompetanseutvikling. Disse medlemmer viser til de nye retningslinjene som kom for lederlønn i 2011, der moderasjon og åpenhet er hovedbudskapet. I tillegg ble det definert forventninger til mangfold og likestilling i selskapene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at selskaper som har staten som eier, skal være ledende i arbeidet med samfunnsansvar både i Norge og i utlandet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser til at en gjennomgang av kjønnsrepresentasjon i ledelsen i de statlige selskapene viser få kvinner og mange menn. Dette kan ikke staten være fornøyd med som eier. Arbeiderpartiet vil sette mål om at 40 pst. av alle ledere på de øverste nivåene i staten skal være kvinner. Flertallet vil også foreslå at statlig eide selskaper skal ha rekrutteringsstrategier for å øke antallet kvinner i konsernledelsen med et mål om minst 40 pst. av begge kjønn i ledelsen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget om rekrutteringsstrategi for kvinner i ledelsen i de statlig eide selskapene.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet merker seg at det bes om at det skal legges frem rekrutteringsstrategier i selskaper. Disse medlemmer viser til meldingen pkt. 8.3.6 hvor det stilles klare forventninger til at styrene i statlige eide selskaper etablerer strategier og gjennomfører tiltak for å fremme likestilling og annet mangfold i virksomheten. Disse medlemmer mener sammensetningen av selskapenes ledelse tiligger styrenes ansvar og mener at forslaget om at Stortinget skal behandle rekrutteringsstrategier for selskaper med statlig eierandel bryter både med lov-

givning og eierstyringsprinsipper som slår fast at dette ansvaret ligger til styrene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at alle selskaper i statens portefølje er eksponert for klimarelatert risiko. Flertallet merker seg at regjeringen i meldingen uttrykker en forventning om at selskapene har god risikoforståelse med hensyn til hvordan klimaendringer og klimapolitiske tiltak kan påvirke deres virksomhet, og at selskapene skal være i fremste rekke når det gjelder arbeidet for klima og miljø i sin bransje.

Flertallet mener det er eierens ansvar å gjennomgå eksponering mot klimarisiko i porteføljen, og foreslår at Nærings- og fiskeridepartementet gjennomfører en kartlegging av hvordan staten gjennom det statlige eierskapet er eksponert for klimarelatert risiko, og at Nærings- og fiskeridepartementet i kartleggingen kommer med konkrete forslag til forbedring av situasjonen dersom det avdekkes svakheter i selskapenes egen forståelse av slik risiko.

Flertallet ser det som viktig at selskapene staten eier eller er deleier i, er bransjeledende innen miljø og klima, og mener at Nærings- og fiskeridepartementet bør gjennomføre en kartlegging av hvorvidt selskapene oppfyller disse målsettingene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en kartlegging av hvordan staten gjennom det statlige eierskapet er eksponert for klimarelatert risiko.»

«Stortinget ber regjeringen kartlegge hvorvidt selskapene staten eier eller er deleier i, er bransjeledende innen miljø og klima.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere andre lands reguleringer og lovgivning for å sikre kontroll med eierskapet i selskaper av særlig betydning, og fremme sak om dette for Stortinget.»

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet mener inntektene ved ned salg i statlig eierandel i selskaper bør anvendes til å fremme videre verdiskaping og innovasjon i Norge. Disse medlemmer peker på at det er en rekke selskaper og gründere som sliter med kapitaltilgangen, og mener staten bør reinvestere salgsinntektene fra statlig ned salg i norsk verdiska-

ping, gjerne gjennom å minimere risiko for norske investorer.

Disse medlemmer peker på at verdiene allerede er investert i norske selskaper, og at inntektene ved ned salg, i stedet for å brukes for å gi lavere statlig opplåning eller økt kontantbeholdning, fortsatt bør anvendes til å styrke norsk verdiskaping.

Disse medlemmer mener det er behov for at regjeringen kommer til Stortinget med forslag til hvordan inntektene fra salg kan reinvesteres i norsk verdiskaping, og fremmer på den bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til hvordan salg sinntektene fra statlig ned salg kan bidra til videre verdiskaping i Norge.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet understreker at ledere i statlige selskaper skal ha konkurransedyktig lønn. Lønninger skal ikke på noen måte være prestasjons- eller resultatbaserte. Det må legges klare føringer for omfanget av pensjonsavtaler som inngås. Det skal etter dette medlems mening være full åpenhet om lønnsnivået til de 20 pst. høyest lønnede i alle selskaper der staten er majoritetseier. Det skal vises stor grad av tilbakeholdenhet med å inngå slutt pakker, og disse skal under ingen omstendighet overstige en årslønn.

Dette medlem mener Stortinget må involveres tettere i det statlige eierskapet gjennom en årlig eierskapsredegjørelse. Dette medlem mener regjeringen bør legge frem eierskapsmeldinger for stortinget hvert andre år, slik at Stortinget kan legge føringer for det statlige eierskapet.

Dette medlem mener staten i langt større grad enn i dag skal ha en industriell tilnærming til statlig eierskap. Dette vil gjøre statlig eierskap til en sentral del av en aktiv eierskapspolitikk. Dette medlem mener det må etableres et nytt eierskapsinstrument i form av et statlig investeringsselskap som sammen med privat kapital kan bidra til ny verdiskaping i Norge.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede et nytt statlig eierskapsinstrument.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til sine merknader og har valgt å ikke fremme egne forslag om fullmakt for hver enkelt selskap.

2.5 Kategori 1 – Selskaper med forretningsmessige mål

Ambita AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, fremmer følgende forslag:

«Stortinget gir sin tilslutning til at Nærings- og fiskeridepartementet gjennom salg av aksjer eller andre transaksjoner kan redusere eierskapet i Ambita AS helt eller delvis.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener staten bør opprettholde eierskap i Ambita AS. Disse medlemmer viser til at Ambita AS under den åpne høringen orienterte om at statens aksjer i selskapet ikke bør selges nå, siden det pågår en restrukturering i bransjen, og at det ikke vil være hensiktsmessig at staten selger seg ut før disse prosessene er kommet lenger. Disse medlemmer støtter dette, og foreslår at et eventuelt nedsalg vurderes først i 2016.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener staten fortsatt bør ha et eierskap i Ambita AS, og ønsker at det gis fullmakt til å selge seg ned til 50,1 pst.

Baneservice AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, fremmer følgende forslag:

«Stortinget gir sin tilslutning til at Samferdselsdepartementet gjennom salg av aksjer eller andre transaksjoner kan redusere eierskapet i Baneservice AS helt eller delvis.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at det på høringen fremkom at selskapet besitter kritisk kompetanse og utstyr for norsk jernbane. Disse medlemmer mener av den grunn at selskapet bør flyttes til kategori 3.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener at det skal gis fullmakt til nedsalg til 50,1 pst. statlig eierskap.

Cermaq ASA

Komiteen viser til at statens eierandel er avhendet og at fullmakt utstedt under regjeringen Stoltenberg II er benyttet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at regjeringen har solgt Cermaq ASA ut av landet.

Entra ASA

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, viser til at selskapet nå er delprivatisert og notert på Oslo Børs. Hele transaksjonen framstår som svært vellykket, og gjennom børsnoteringen kom det inn om lag 6 400 nye aksjonærer, deriblant tegnet en meget høy andel av de ansatte seg for aksjer. Flertallet mener dette vil ha stor positiv betydning for den framtidige forvaltning av selskapets eiendeler, noe staten også vil nyte godt av som en fortsatt betydelig eier.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget gir sin tilslutning til at Nærings- og fiskeridepartementet gjennom salg av aksjer eller andre transaksjoner kan redusere eierskapet i Entra ASA helt eller delvis.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at regjeringen har børsnotert Entra Holding AS, noe som medførte at statens eierandel på Oslo Børs økte. Disse medlemmer etterlyser også at det blir gjort en grundig gjennomgang av eiendomsporteføljen i selskapet, slik at signalbygg og eventuelt andre bygg av spesiell interesse kan overføres til Statsbygg før staten eventuelt selger seg helt ut av selskapet.

Flytoget AS

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Flertallet viser til regjeringsplattformen «Sundvolden-erklæringen», der det er varslet en større reform av jernbanesektoren der Jernbaneverket og NSB AS omorganiseres. Flertallet peker på at jernbanesektoren er kompleks, og endringer ett sted får konsekvenser i andre deler av systemet. Flertallet viser til at Flytoget AS er et ledd i dette komplekse systemet, da det utgjør en viktig del av det helhetlige jernbanesystemet.

Flertallet merket seg at næringsministeren i Stortinget 7. januar 2015 svarte blant annet følgende i muntlig spørretime:

«Jernbanereformen og ting knyttet til denne infrastrukturen må selvsagt være på plass før det blir snakk om et eventuelt nedsalg i Flytoget.»

Flertallet mener at et større mangfold av aktører og større konkurranse kan være viktig for å skape et godt kollektivtransporttilbud i Norge. Flytoget AS har utviklet et godt tilbud med høy kundetilfredshet, og flertallet ser selskapet som en viktig aktør i framtidens kollektivtilbud. Flertallet vil på denne bakgrunn avvente å ta stilling til en fullmakt til nedsalg i Flytoget AS, til jernbanereformen er på plass.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener at Flytoget AS skal beholdes som et 100 pst. statlig eiet selskap. Disse medlemmer viser til at Flytoget AS står for 10 pst. av togreisene i Norge. Disse medlemmer ser ingen grunn til å eiermessig behandle Flytoget AS ulikt NSB AS og mener på den bakgrunn at Flytoget AS bør flyttes til kategori 3.

Disse medlemmer finner det underlig at regjeringen vil selge Flytoget AS, som er et selskap som gir god avkastning til staten, og har svært høy kundetilfredshet. Disse medlemmer viser til at Flytoget AS spiller en viktig rolle for å sikre en høy kollektivandel til og fra Oslo Lufthavn Gardermoen, og at det gir både samfunnsøkonomiske og miljømessige gevinster.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil peke på at klimautfordringene og befolkningsveksten i og rundt de store byene er blant vår tids store utfordringer, både globalt og nasjonalt. Det haster derfor med å få iverksatt de store og nødvendige kollektivtiltakene i storbyene. Disse medlemmer vil vise til at Arbeiderpartiet ønsker å gjennomføre et nasjonalt løft for utbygging og drift av kollektivtransporten i og rundt storbyområdene, samtidig som en også legger bedre til rette for sykkel og gange, samt redusere forurensende biltrafikk.

Disse medlemmer vil samtidig peke på viktigheten av at utbygging av jernbanen i storbyområdene koordineres med og ses i sammenheng med disse viktige kollektivprosjektene.

Mesta AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, fremmer følgende forslag:

«Stortinget gir sin tilslutning til at Nærings- og fiskeridepartementet gjennom salg av aksjer eller andre transaksjoner kan redusere eierskapet i Mesta AS helt eller delvis.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet konstaterer at et flertall på Stortinget har gitt regjeringen fullmakt til å selge alle statens aksjer i Mesta AS. Disse medlemmer viser til at selskapet besitter viktig kompetanse for utvikling, bygging, drift og vedlikehold av viktig samferdselsinfrastruktur. Disse medlemmer mener primært at det statlige eierskapet burde videreføres.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at dersom selskapet skal selges, mener disse medlemmer det er viktig at selskapet selges samlet og ikke splittes opp, slik at kompetansemiljøet kan holdes samlet også i en ny eierkonstellasjon. Disse medlemmer ser det også som viktig å opprettholde nasjonalt eierskap til selskapet.

SAS AB

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget gir sin tilslutning til at Nærings- og fiskeridepartementet gjennom salg av aksjer eller andre transaksjoner kan redusere eierskapet i SAS AB helt eller delvis.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener det må finnes en industriell løsning for SAS AB. Det må sikres fortsatt sømløse reiser mellom Widerøe og SAS AB. En eventuell løsning for SAS AB må finnes i samarbeid med de andre nordiske eierlandene og må ikke bidra til å svekke satsingen på det norske og nordiske markedet.

Veterinærmedisinsk Oppdragscenter AS

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Senterpartiet, viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget gir sin tilslutning til at Landbruks- og matdepartementet gjennom salg av aksjer eller andre transaksjoner kan redusere eierskapet i Veterinærmedisinsk Oppdragscenter AS helt eller delvis.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener staten skal beholde eierskap på 34 pst. og at selskapet flyttes til kategori 2.

2.6 Kategori 2 – Selskaper med forretningsmessige mål og nasjonal forankring av hovedkontor

Aker Kværner Holding AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet. Komiteen støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

DNB ASA

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at etter verdipapirhandeloven § 6-1 første ledd inntreer tilbudsplikt for den som gjennom erverv blir eier av aksjer som representerer mer enn en tredjedel av stemmene i et norsk børsnotert selskap. Det oppstår gjentatt tilbudsplikt for den som gjennom erverv blir eier av aksjer som representerer 40 pst. eller mer av selskapet, og tilsvarende ved 50 pst. og mer. Dette medfører at en beslutning om å øke statens eierandel i et selskap over disse terskelverdiene vil resultere i at tilbudsplikt utløses og med det at staten kan få en utilsiktet høy eierandel. Dette gjelder for flere av Senterpartiets forslag om at staten skal øke sin eierandel.

Disse medlemmer viser for øvrig til omtale i eierskapsmeldingen der regjeringen sier følgende:

«Målet med statens eierskap i DNB ASA er å opprettholde et stort og kompetent finanskonsern med hovedkontorfunksjoner i Norge.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil fremheve betydningen av at staten gjennom sitt eierskap i DnB ASA også bidrar til at norsk næringsliv skal ha tilgang til et finanskonsern som kan være en god partner for næringslivet både innenlands og på eksportmarkedet. Disse medlemmer merker seg at dette ikke lenger vektlegges fra regjeringens side.

Komiteens medlem fra Senterpartiet vil gi fullmakt til oppkjøp til 49 pst. statlig eierandel.

Kongsberg Gruppen ASA

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, viser til omtale av selskapet. Det har utviklet seg en imponerende næringsklynge med betydelig konkurransekraft og kompetanse på Kongsberg på ruinene av den tidligere statsbedriften Kongsberg Våpenfabrikk. Kongsberg-miljøets kompetanse og teknologiutvikling utgjør et viktig nøkkelmiljø for teknologiutvikling i landet. Kongsberg-miljøet er også et godt eksempel på at sterk næringsutvikling ikke er avhen-

gig av statlig eierskap, men må være bygget på kompetanse og konkurransekraft.

Flertallet vil understreke at Kongsberg Gruppen ASA er en sentral aktør i næringsklyngen på Kongsberg og at det er en sentral målsetting for statens eierskap å beholde hovedkontoret i Norge. Selskapet er imidlertid også av sentral interesse med hensyn til produksjon av forsvarsmateriell, forskningsinnsats og teknologikompetanse. Staten skal og vil forvalte sitt eierskap på en profesjonell måte. En fullmakt til å redusere statens eierandel vil kunne åpne for at selskapet kan utvikle nye allianser eller få tilgang til kapitalmarkedene gjennom bruk av aksjer uten at staten stiller opp med kapital. Dette kan være en stor fordel for selskapet.

Flertallet ser det imidlertid også som en utfordring. Kongsberg Gruppen ASAs forsvarspolitiske posisjon og som utvikler og leverandør av såkalt flerb bruksteknologi underlagt eksportkontroll, medfører at det vil være svært uheldig dersom f.eks. en ikke-alliert får kontroll med en større eierpost som gir styreplass og tilgang til sentral informasjon. Flertallet ser derfor med interesse på informasjonen som kom fram under høringen der Kongsberg Gruppen ASA påpekte at en rekke andre land har innført reguleringer og tatt i bruk andre virkemidler enn eierskap for å beskytte selskaper av nasjonal, strategisk interesse. Flertallet ber regjeringen utrede hvilke reguleringer og virkemidler andre sammenlignbare land har tatt i bruk, og komme tilbake til Stortinget med vurdering av om tilsvarende tiltak bør iverksettes, eller lovverk vedtas i Norge, før en fullmakt til å redusere statens eierandel i Kongsberg Gruppen ASA vurderes.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber om at regjeringen, dersom staten som eier skulle forelegges og delta i en beslutning om en endring i Kongsberg Gruppen ASAs struktur (salg av deler av selskapet eller lignende), tar med i sine vurderinger hensynet til å ivareta forsvarsmessig kompetanse og virksomhet med tanke på nasjonal sikkerhet.»

Komiteen mener industrimiljøet på Kongsberg er et eksempel på vellykket omstilling i samfunn som tidligere var mer ensidig avhengig av hjørnebedriften. Kongsberg-klyngen består av en rekke globalt ledende bedrifter, og mange er sprunget ut av tidligere sivile divisjoner ved Kongsberg Våpenfabrikk. Komiteen viser til at Kongsberg Gruppen ASA er et viktig industriselskap som bidrar til utvikling av annen høyteknologisk kunnskapsbasert industri i Norge. Komiteen ser det som viktig at staten gjennom sitt eierskap i Kongsberg Gruppen ASA er med på å bidra til videreutviklingen av en viktig kunn-

skapsindustri med utgangspunkt i miljøet på Kongsberg, og sikre en norsk forankring av selskapet, bl.a. når det gjelder hovedkontorfunksjoner og forsknings- og utviklingsaktiviteter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet stiller seg undrende til at regjeringen ber om fullmakt til å selge seg ned i selskapet uten at man ser ut til å ha vurdert de strategiske sidene ved å åpne for nye eiere i et selskap som representerer viktig forsvarsteknologi. Disse medlemmer viser til at det under den åpne høringen i næringskomiteen ble vist til Kongsberg Gruppen ASAs forsvarspolitiske posisjon og som utvikler og leverandør av såkalt flerbruksteknologi underlagt eksportkontroll, og at det vil være svært uheldig dersom f.eks. en ikke-alliert får kontroll med en større eierpost. Det ble i denne forbindelse vist til at en rekke andre land har innført lovgivning som regulerer eierkonstellasjoner i selskaper som er av spesiell strategisk interesse, f.eks. forsvarsindustri. Disse medlemmer mener regjeringen må utrede slike reguleringer også i Norge og fremme sak om dette i Stortinget før ev. fullmakter til nedsalg kan gis.

Disse medlemmer ser det også som viktig at regjeringen åpner for å gjøre eventuelle oppkjøp i Kongsberg Gruppen ASA, dersom dette skulle bli aktuelt.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener at staten bør ta større kontroll over Kongsberg Gruppen ASA og mener det må gis fullmakt til oppkjøp til 68 pst.

NAMMO AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, viser til omtalen i meldingen der målet med statens eierskap i Nammo AS er å opprettholde et kunnskapsbasert og høyteknologisk konsern med hovedkontorfunksjoner i Norge.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil fremheve Nammo ASs rolle som bidragsyter til kompetansemiljøet på Raufoss, og at staten gjennom sitt eierskap skal bidra til en god industriell utvikling i konsernet. Disse medlemmer merker seg at regjeringspartiene ikke lenger definerer dette som et viktig mål med eierskapet i selskapet.

Norsk Hydro ASA

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil fremheve Norsk Hydro ASAs rolle som en viktig bidragsyter til innenlands industri- og kompetanseutvikling, arbeidsplasser og forvaltning av store norske naturressurser, og merker seg at regjeringspartiene ikke lenger definerer dette som en del av målet med statens eierskap.

Disse medlemmer mener det må gis fullmakt til oppkjøp til 49 pst.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget opprettholder fullmakten til oppkjøp i Norsk Hydro ASA til 49 pst.»

Statoil ASA

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Komiteen viser til at staten har forretningsmessige mål med eierskapet i Statoil ASA, med en tilleggsdimensjon om nasjonal forankring av hovedkontorfunksjoner. Komiteen merker seg at staten med dette ønsker å bidra til at forsknings- og utviklingsoppgaver skal forbli i Norge, som et bidrag til innenlands industri- og kompetansearbeidsplasser. Funksjoner og beslutningskompetanse som følger av dette skal ha basis i Norge. Komiteen viser til at Statoil ASA er den viktigste aktøren på norsk sokkel. Det er en viktig målsetting med eierskapet i Statoil ASA å sikre en langsiktig og sikker utnyttelse og avkastning av selskapets olje- og gassressurser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Venstre er opptatt av at Statoil ASA som et ledende energiselskap også skal ha virksomhet innen fornybar energi, og ser positivt på at selskapet utvikler seg videre på dette området.

Disse medlemmer ser det som ønskelig med større åpenhet knyttet til hvordan ulike prosjekter i selskapets portefølje presterer økonomisk, f.eks. knyttet til selskapets utenlandssatsing. Disse medlemmer ber regjeringen vurdere hvordan staten som eier kan bidra til dette, jf. også Finanstilsynets anbefaling om at det skal rapporteres individuelt på prosjektene i utlandet.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener selskapets formålsparagraf skal endres slik at den understreker at Statoil ASA skal prioritere sitt engasjement til de mest bærekraftige formene for petroleumsvirksomhet. Dette medlem mener selskapet må trekke seg ut av prosjekter knyttet til oljesand. Dette medlem understreker at selskapets formålsparagraf om «andre energiformer» må følges opp.

Telenor ASA

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Komiteen viser til at staten har et særskilt ansvar for å ivareta en god nasjonal infrastruktur, herunder infrastruktur for telefoni og annen elektronisk kommunikasjon. Et robust og velfungerende kommunikasjonsnett er av avgjørende samfunnsmessig betydning, både med hensyn til sikkerhet og verdiskaping. I tråd med etablerte prinsipper for skillet mellom statens ulike roller er det regulering og myndighetsutøvelse som har ansvar for å sikre nasjonal infrastruktur.

Komiteen peker på at alle selskaper i telesektoren i Norge må følge de pålegg som foreligger fra offentlige myndigheter når det gjelder infrastruktur og samfunnssikkerhet. Kravene fremgår blant annet av lov om elektronisk kommunikasjon, hvor sikkerhet og beredskap omtales spesifikt i § 2-10. Videre er det nedfelt krav til sikring av kritiske objekter i blant annet sikkerhetsloven og i egne forskrifter.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, gir regjeringen fullmakt til å redusere statens eierskap i Telenor ASA ned til 34 pst.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget gir sin tilslutning til at Nærings- og fiskeridepartementet gjennom salg av aksjer eller andre transaksjoner kan redusere eierskapet i Telenor ASA ned mot 34 pst.»

Et annet flertall, alle unntatt medlemmet fra Venstre, viser til at Telenor er en av verdens ledende leverandører av telekommunikasjonstjenester og representerer et sentralt miljø for innovasjon, teknologi og videreutvikling av norsk IKT-kompetanse og arbeidsplasser. Selskapet skal være en driver for FoU innen informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Dette flertallet ser det som viktig at staten gjennom sitt eierskap bidrar til en positiv industriell utvikling av selskapet. Dette flertallet vil også understreke at selskapet er et strategisk viktig selskap, som ivaretar infrastruktur som samfunn og næringsliv er avhengig av. Elektronisk kommunika-

sjon er stadig viktigere for utviklingen i samfunn, produkt- og tjenesteutviklingen. Telenor-nettet, som er bygd gjennom langvarig historisk samfunnsinnsats, er av stor betydning for vår videre utvikling av både næringsvirksomhet og samfunnsliv.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener at et nedslag av Telenor ASA kan ha beredskapsmessige konsekvenser som burde vært gitt en mer omfattende strategisk vurdering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil opprettholde statens eierandel i Telenor, og mener en eierandel på dagens nivå gir muligheter for å satse på industrielle løsninger og strategier for Telenor ASA. Disse medlemmer ser det også som viktig at regjeringen åpner for å gjøre eventuelle oppkjøp i Telenor ASA.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at Telenor ASA eier viktig norsk infrastruktur. For å sikre kontroll med denne mener dette medlem det skal gis fullmakt til oppkjøp til 68 pst.

Dette medlem mener det må vurderes å skille ut Telenor ASAs virksomhet utenfor Norden som et eget selskap.

Yara International ASA

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Komiteen vil fremheve at selskapet også bidrar til innenlands industri- og kompetanseutvikling og arbeidsplasser i et konsern som er ledende på sitt marked internasjonalt.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener det må gis fullmakt til oppkjøp til 49 pst.

2.7 Kategori 3 – Selskaper med forretningsmessige mål og andre spesifikt definerte mål

Aerospace Industrial Maintenance Norway SF

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet. Komiteen støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Argentum Fondsinvesteringer AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet. Komiteen støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Eksportfinans ASA

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet. Komiteen støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Electronic Chart Centre AS.

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener selskapet også i fremtiden skal spille en rolle når det gjelder å bygge opp under Norge som sjøfartsnasjon ved å bidra til sikkerhet til sjøs nasjonalt og internasjonalt.

Investinor AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at selskapet fikk tildelt 500 mill. kroner i forbindelse med krisepakken for norsk treforedling som regjeringen Stoltenberg II lanserte. Tiltaket har vært særdeles lite virkningsfullt som et «krisetiltak». Store deler av beløpet står fortsatt ubenyttet, og midlene synes å ha hatt liten effekt som «krisetildelingen». Regjeringen bør vurdere andre tiltak og virkemidler for å nå målet om en offensiv norsk skogsindustri. Det følger for øvrig av meldingen at det skal gjøres en evaluering av Investinor AS, jf.: «Staten ser det som naturlig å foreta en evaluering av Investinor AS etter fem års operativ drift».

Komiteen merker seg at Investinor AS skal evalueres, noe som er viktig for å kartlegge eventuelle behov for endringer slik at Investinor AS' virkemidler treffer næringslivets behov.

Kommunalbanken AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet. Komiteen støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

NSB AS

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet og merker seg at det arbeides med en reform som kan få konsekvenser for selskapet. Det framgår av meldingen at sist gang selskaps- og ansvarsstrukturen innen jernbane ble endret, var i 2002. Flertallet avventer dette arbeidet. NSB AS har et sentralt samfunnsoppdrag og er en viktig aktør med hensyn til å øke fleksibiliteten i de sentrale og

store arbeidsmarkedene, og dermed i å sikre effektiv ressursbruk i det norske samfunn.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener at det å utvikle et effektivt kollektivtilbud er helt sentralt for å utvikle norsk konkurransedyktighet og effektive arbeidsmarkeder. Disse medlemmer viser til at konkurranseutsetting av Gjøvikbanen har bidratt til lavere kostnader for det offentlige og bedre tilbud for passasjerene, og mener at en konkurranseutsetting av togstrekninger vil kunne gi staten mulighet til å avgjøre hvilke krav som skal stilles til private selskaper som ønsker å tilby togtjenester. NSB AS skal kunne delta i en slik konkurranse i likhet med utenlandske aktører, og disse medlemmer merker seg at regjeringens varslede jernbanereform vil gå nærmere inn på hvordan dette skal håndteres.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at målet med statens eierskap i NSB AS er å bidra til effektiv, tilgjengelig, sikker og miljømessig transport av tjenester og gods på jernbane i Norge. Disse medlemmer ser det som viktig å øke andelen som reiser kollektivt og få mer gods over på bane. Langsiktig statlig eierskap gir stor forutsigbarhet i transporttilbudet. Disse medlemmer mener at regjeringens ønsker om mer konkurranse og oppsplitting av jernbanen er en avsporing av debatten om hvordan jernbanen kan bli bedre og mer effektiv, og frakte flere passasjerer. Disse medlemmer mener at den store utfordringen for jernbanen i Norge er investeringer i ny og bedre infrastruktur og investering i nytt materiell.

Disse medlemmer vil opprettholde det statlige eierskapet i NSB AS.

Posten Norge AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet. Selskapet opererer i markeder med store endringer og har gjennomført betydelige omstillinger som følge av fallende brevvolum. Komiteen tar til etterretning at selskapet også har posisjonert seg aktivt gjennom oppkjøp for å utvikle et nordisk, integrert og industrialisert konsern innen logistikksegmentet. Konsernet fortsetter dermed utviklingen i retning av å bli en internasjonal aktør i et marked med mange aktører.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet vil berømme Posten Norge AS for stor omstillingsvilje og evne. Selskapet er på vei til å bli en internasjonal aktør og vil kunne egne seg for delprivatisering når rammebetingelsene er de

rette. Selskapets utvikling er ikke ulikt den som Tele-
nor ASA, tidligere Televerket, har gjennomgått.

Komiteens flertall, alle unntatt medlem-
mene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, ser det
som naturlig om det som en del av denne prosessen
vurderes om Posten Norge AS er egnet for en priva-
tisering. Private eiere vil kunne tilføre selskapet ny
kompetanse og en ny dimensjon som kan styrke sel-
skap strategiske utvikling.

Komiteens medlemmer fra Arbeider-
partiet og Senterpartiet viser til at formålet
med statens eierskap i Posten Norge AS knytter seg
til selskapets samfunnsoppdrag, som er å sikre et
landsdekkende formidlingstilbud av posttjenester til
rimelig pris og god kvalitet. Innenfor denne rammen
skal selskapet også sikre en god forvaltning av sta-
tens verdier og en god industriell forvaltning av sel-
skapet. Dette innebærer at det foreligger både sektor-
politiske og forretningsmessige mål med eierskapet.

Disse medlemmer har registrert at regjerin-
gen har sendt utkast til ny postlov og postforskrift på
høring, for å implementere EUs tredje postdirektiv,
noe som medfører full liberalisering av postmarke-
det. Disse medlemmer er kritiske til dette, og vil
peke på at en full liberalisering vil medføre dyrere og
dårligere posttjenester for folk og næringsliv, spesielt
i distriktene. Disse medlemmer er opptatt av å
oppretholde gode og likeverdige posttjenester i hele
landet.

Disse medlemmer ønsker å opprettholde det
statlige eierskapet i Posten Norge AS.

Statkraft SF

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang
av formål med eierskapet i selskapet og til Prop. 40 S
(2014–2015) om kapitalutvidelse i Statkraft SF.

Komiteen viser til at formålet med statens
eierskap i Statkraft SF ikke bare er forretningsmes-
sig. Selskapet skal bidra til en lønnsom forvaltning av
norske naturressurser og at avkastningen for norske
kraftressurser best mulig kommer fellesskapet til
gode og at selskapets ressursdisponering bidrar til en
samfunnsmessig god og sikker energiutnyttelse.

Komiteen viser videre til at statlig eierskap
skal bidra til at hovedkontorfunksjoner blir i Norge
og bidrar til utvikling av norsk kompetanse innen for-
nybar energi. Eierskapet skal også bidra til at Stat-
kraft SF kan opprettholde sin posisjon som en av
Europas ledende produsenter av fornybar energi og
utnytte sin kompetanse herfra til også å gjennomføre
lønnsomme og bærekraftige prosjekter innen forny-
bar energi andre steder i verden.

Komiteen ser det som viktig at Statkraft SF
bidrar til å dekke industriens behov for stabil og lang-
siktig tilgang på kraft til konkurransedyktige priser,
innenfor de rammene som EØS-regelverket tillater.

Komiteens medlemmer fra Arbeider-
partiet, Senterpartiet og Kristelig Fol-
keparti ser det også som viktig at Statkraft SF skal
være ledende i Europa innenfor fornybar energi og at
selskapet fortsatt deltar i industriell utvikling i Norge
og Europa, for å styrke Norges posisjon som energi-
og teknologinasjon.

Komiteens medlemmer fra Arbeider-
partiet og Senterpartiet mener regjeringen i
dialog med selskapet bør avklare hvordan eier kan
bidra til at selskapet kan videreutvikle seg på dette
området.

Disse medlemmer mener Statkraft SF skal
spille en viktig rolle i utviklingen av fornybar energi
som krever mer teknologiutvikling, slik som offshore
vind på dypere vann.

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang
av formål med eierskapet i selskapet.

Komiteen viser til at selskapet har henvendt
seg til staten som eier med forespørsel om kapital og
at regjeringen nå vurderer henvendelsen. Komite-
teen går ut fra at regjeringen vil komme tilbake til
Stortinget om saken på egnet vis.

Komiteens medlem fra Senterpartiet
mener det må vurderes hvordan selskapet kan få en
mer sentral rolle for utvikling av mineralnæringen i
Norge.

2.8 Kategori 4 – Selskaper med sektorpolitiske mål

Andøya Space Center AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang
av formål med eierskapet i selskapet. Komiteen
støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Avinor AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang
av formål med eierskapet i selskapet. Komiteen
støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Bjørnøen AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang
av formål med eierskapet i selskapet. Komiteen
støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Eksportkreditt Norge AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet. Komiteen støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Enova SF

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ser det som viktig at staten gjennom sitt eierskap i Enova SF sikrer eierskap til et viktig virkemiddel for å oppnå energipolitiske mål.

Gassco AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet. Komiteen støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Gassnova SF

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet. Komiteen støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Innovasjon Norge

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, viser til selskapets vedtekter:

«Innovasjon Norge har til formål å være statens og fylkeskommunenes virkemiddel for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet og statens mål med eierskapet slik det omtales i eierskapsmeldingen:

'Målet med statens eierskap i Innovasjon Norge er å bidra til et offentlig koordinert tilbud av bedriftsrettede tiltak og ordninger som skal utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling, og utløse regionenes næringsmessige muligheter. Som eier ønsker Nærings- og fiskeridepartementet å videreutvikle Innovasjon Norge som en sentral aktør i utforming og gjennomføring av den nasjonale og regionale nærings- og innovasjonspolitikken.'»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil understreke Innovasjon Norges viktige rolle for å stimulere til innova-

sjon og næringsutvikling over hele landet. Disse medlemmer merker seg at regjeringspartiene ikke lenger vektlegger dette som en del av målet med eierskapet. Disse medlemmer ser det som viktig at departementet sammen med fylkeskommunene videreutvikler Innovasjon Norge som en sentral aktør i utforming og gjennomføring av den nasjonale og regionale nærings- og innovasjonspolitikken. Disse medlemmer er kjent med at regjeringen har sendt på høring et forslag om ny struktur for Innovasjon Norge, der det bl.a. åpnes for at fylkene ikke lenger skal være eiere. Disse medlemmer viser til at en eventuell ny organisasjonsmodell for Innovasjon Norge må behandles av Stortinget.

Kings Bay AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet. Komiteen støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Nofima AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Komiteen vil understreke at Nofima AS spiller en viktig rolle for å opprettholde og styrke viktige næringsklynger og verdikjeder som bidrar til verdiskaping og arbeidsplasser i mange lokalsamfunn, og at staten gjennom sitt eierskap kan bidra til dette. Dette er viktig for å legge til rette for konkurransedyktige verdikjeder innen den kunnskapsbaserte bioøkonomien.

NORFUND

Komiteen merker seg regjeringens gjennomgang av formålet med eierskapet i selskapet, og har ingen ytterligere kommentarer.

Norges sjømatråd AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet. Komiteen støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Norsk Helsenett SF

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet. Komiteen støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Norsk Rikskringkasting AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet. Komiteen støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet. Komiteen støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Norsk Tipping AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ønsker at Norsk Tipping AS skal være en aktør som bidrar til å utvikle spillmarkedet i en sosialpolitisk forsvarlig retning. Innenfor de rammer som er fastlagt av myndighetene skal selskapet tilby ansvarlig spilleglede, med sikte på å forebygge negative konsekvenser av pengespillene, og generere overskudd til samfunnsnyttige formål.

Petoro AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener Petoro AS må sikres eierandeler i kommende felt slik at omfanget av statens portefølje opprettholdes over tid.

Petoro AS må gis en tyngre rolle som følge av sammenslåingen av Statoil ASA og Norsk Hydro ASAs olje- og gassvirksomhet. Dette gjelder særlig evnen til å ta selvstendige standpunkt i lisenser.

Simula Research Laboratory AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet. Komiteen støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

SIVA SF

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vektlegger SIVA SFs

viktige rolle med å bidra til innovasjon og næringsutvikling i alle deler av landet, og ser med bekymring på at regjeringspartiene ikke vektlegger dette.

Space Norway AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet. Komiteen støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Statnett SF

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet. Komiteen støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Statskog SF

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, viser til Prop. 11 S (2010–2011) og Innst. 153 S (2010–2011) om kapitalforhøyelse og statlig lån til Statskog SF. I innstillingen ble det gitt tilslutning til Statskog SFs kjøp av Borregaard Skoger AS, Borregaard Vafos AS og Børresen AS fra Orkla ASA og Borregaard NEA AS, og samtykke i kapitalforhøyelse og låneopptak for dette formålet. Bakgrunnen var at kjøpet vil gi en bedre arrondering av Statskog SFs skogarealer og at dette ga grunnlag for en bedre og mer effektiv skogsdrift og samtidig større fleksibilitet i planlegging og gjennomføring av avvirkning over tid. Flertallet viser til at det i samme sak ble lagt opp til et omfattende arronderingssalg av Statskog SF sine eiendommer.

Flertallet viser til at fordelingen av kjøpere av eiendommene Statskog SF til nå har solgt, viser at det i all hovedsak er lokale kjøpere som kjøper eiendommene. Flertallet viser til at Statskog SF til nå har solgt 273 000 dekar og har vurdert det som aktuelt å selge om lag 600 000 dekar totalt i arronderingssalget. Flertallet viser til at arronderingssalget etter planen skal avsluttes i 2017.

Flertallet mener dette arronderingssalget er viktig for å styrke norsk privat og lokalt eierskap til norske ressurser, samt å bedre ressursutnyttelsen av skogeiendommene i landet.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, viser til at regjeringen skriver følgende i meldingen:

«Regjeringen vil styrke det private skogbruket ved å selge arealer fra Statskog SF tilsvarende det Statskog SF har kjøpt de siste årene, jf. regjeringens politiske plattform Sundvolden-erklæringen.»

Dette flertallet viser til at det etter arronderingssalget vil gjenstå om lag 500 000 dekar før

regjeringen har nådd sitt mål om å selge arealer fra Statskog SF tilsvarende det Statskog SF har kjøpt de siste årene.

Dette flertallet er kjent med at Statskog SF har igangsatt et utredningsarbeid for å finne modeller for ytterligere privatisering utover arronderingssalg, og at dette skal presenteres innen 1. mars 2015. Dette flertallet ser det som naturlig at det kommer en sak til Stortinget om Statskog SFs rolle fremover og hvilke tiltak regjeringen vil iverksette som oppfølging av denne utredningen. Dette flertallet er opptatt av å sikre folk retten til å ferdes i skog og mark, jf. lov om friluftslivet (allemannsretten), samt vurdere behov for virkemidler som kan bidra til forutsigbarhet og tilgjengelighet når det gjelder fiske- og jaktrettigheter.

Dette flertallet mener Statskog SF også bør utrede muligheter for å inngå avtaler med private skogeiere, der Statskog SF og private skogeiere inngår enighet om bytte av mark for å beskytte biologisk verdifulle skoger, etter modell fra Sverige.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at regjeringen har startet en prosess med mulig privatisering av Statskog SF. Disse medlemmer går sterkt imot dette.

Komiteens medlem fra Senterpartiet støtter det pågående arronderingssalg for å styrke det lokale og private eierskapet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet understreker at Statskog SF er et viktig redskap for å sikre allmennhetens tilgang til friluftsliv, herunder jakt og fiske.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er sterkt imot en privatisering av Statskog utover det arronderingssalg som er foretatt etter oppkjøpet av Borregaard skoger noen år tilbake. Hensynet til å ivareta allmennhetens muligheter for jakt, fiske og friluftsliv taler for det statlige eierskapet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at å ha et stort statlig skogeierskap også vil være en viktig drivkraft i utviklingen av skogen som næring i Norge. De begrensninger i å utvikle Statskog SF på energi- og kraftområdet som er foretatt av regjeringen er dessuten ikke særlig heldig. Et slikt eierskap er også økonomisk godt begrunnet for fellesskapet. Endelig vil et stort salg av Statskog SF kunne innebære at store deler av Norge selges til utenlandske eierinteresser. Disse medlemmer kan ikke se at regjeringen begrunner sitt utredningsoppdrag. Det fremstår som

et rent politisk postulat. Det samsvarer dårlig med den internasjonale eiersituasjonen hva angår skog, hvor Norge ikke er av de stater som eier mest skog. En slik evigvarende fornybar ressurs som Statskog SF utgjør bør være på norske hender i fellesskapets eie.

Disse medlemmer viser til at flertallet i næringskomiteen i forbindelse med Stortingets behandling av Prop. 11 S (2010–2011) Kapitalforhøyelse og statlig lån til Statskog SF, bemerket følgende (Innst. 153 S (2010–2011)):

«Flertallet er fornøyd med at det er lagt opp til et omfattende arronderingssalg av spredte skogteiger som foretaket eier fra før. Innenfor disse rammer ber flertallet regjeringen vurdere arronderingssalg av spredte teiger også i Nordland og Troms. Flertallet forutsetter at regjeringen i den videre dialog med selskapet legger til grunn at et slikt videresalg av eiendommer gir muligheter for et aktivt lokalt eierskap. Flertallet forutsetter at inntektene fra arronderingssalg brukes til å nedbetale det statlige lånet på 475 mill. kroner.»

Etter det komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet erfarer, er arronderingssalg med salg av spredte skogteiger nå i stor grad fullført. Et videre salg av den skogen som ble kjøpt for noen år tilbake vil innebære at større eiendommer må selges, noe disse medlemmer ikke er tilhengere av.

Regjeringens uttalte ønske om å selge arealer fra Statskog SF tilsvarende det Statskog SF har kjøpt de siste årene, jf. regjeringens politiske plattform Sundvolden-erklæringen – er noe helt annet enn et arronderingssalg som komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet går sterkt imot.

Regjeringens igangsatte utredning om å privatisere Statskog SF vil kunne resultere i ytterligere salg som vil kunne innebære en betydelig svekkelse i statens engasjement i skogvirksomhet. Regjeringen har så langt ikke klargjort hva som egentlig er det endelige målet. Dette skaper en betydelig usikkerhet rundt Statskog SF og utviklingen av dette statsforetaket. En slik prosess bør derfor stanses.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen stoppe prosessen med å privatisere Statskog SF og trekke tilbake sitt utredningsoppdrag overfor Statskog SF.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener at dersom det skal åpnes for ytterligere arronderingssalg utover den fullmakt som alt er gitt, så må det forelegges Stortinget. Dette medlem mener at dersom dette skal gjøres, må man sikre at det kommer

lokalt eierskap til gode samt at fellesskapets interesser blir ivarettatt.

UNINETT AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet. Komiteen støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Universitetssenteret Svalbard AS

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet. Komiteen støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

AS Vinmonopolet

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet vil understreke den viktige rollen AS Vinmonopolet har som ett av våre viktigste virkemidler i norsk alkoholpolitikk. Gjennom å begrense tilgjengeligheten av alkoholholdige drikkevarer, kontroll med omsetningen og fravær av privatøkonomiske interesser, bidrar AS Vinmonopolet til å begrense alkoholkonsumet, og derigjennom forebygge sosiale og helsemessige problemer som følge av alkoholbruk.

Disse medlemmer merker seg også at AS Vinmonopolet har høy kundetilfredshet.

Regionale Helseforetak

Komiteen viser til regjeringens gjennomgang av formål med eierskapet i selskapene. Komiteen støtter dette og har ingen ytterligere kommentarer.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget opprettholder fullmakten til oppkjøp i Norsk Hydro ASA til 49 pst.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen stoppe prosessen med å privatisere Statskog SF og trekke tilbake sitt utredningsoppdrag overfor Statskog SF.

Forslag 3

Flytoget AS og Baneservice AS flyttes fra kategori 1 til kategori 3.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget om eventuelle endringer i retningslinjene for lederlønninger i de statlige selskapene.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget om rekrutteringsstrategi for kvinner i ledelsen i de statlig eide selskapene.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen utrede et nytt statlig eierskapsinstrument.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en kartlegging av hvordan staten gjennom det statlige eierskapet er eksponert for klimarelatert risiko.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen kartlegge hvorvidt selskapene staten eier eller er deleier i, er bransjeledende innen miljø og klima.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen vurdere andre lands reguleringer og lovgivning for å sikre kontroll med eierskapet i selskaper av særlig betydning, og fremme sak om dette for Stortinget.

Forslag fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet:

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til hvordan salgsinntektene fra statlig ned salg kan bidra til videre verdiskaping i Norge.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I, II VII og XI fremmes av en samlet komité.

Komiteens tilråding III, IV, V, IX og X fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Komiteens tilråding VI fremmes av samtlige av komiteens medlemmer unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet.

Komiteens tilråding VIII fremmes av samtlige av komiteens medlemmer unntatt medlemmet fra Senterpartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og råår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen vurdere virkemidler for å styrke insentivene til ansattes medeierskap og fremme dette for Stortinget på egnet måte.

II

Stortinget ber regjeringen utrede modeller, deriblant KLAS (Konti for Langsiktig Aksjesparing), slik at det blir enklere for folk flest å investere i aksjer og eierskap i norske bedrifter.

III

Stortinget gir sin tilslutning til at Nærings- og fiskeridepartementet gjennom salg av aksjer eller andre transaksjoner kan redusere eierskapet i Ambita AS helt eller delvis.

IV

Stortinget gir sin tilslutning til at Samferdselsdepartementet gjennom salg av aksjer eller andre transaksjoner kan redusere eierskapet i Baneservice AS helt eller delvis.

V

Stortinget gir sin tilslutning til at Nærings- og fiskeridepartementet gjennom salg av aksjer eller andre transaksjoner kan redusere eierskapet i Entra ASA helt eller delvis.

VI

Stortinget gir sin tilslutning til at Nærings- og fiskeridepartementet gjennom salg av aksjer eller andre transaksjoner kan redusere eierskapet i Mesta AS helt eller delvis.

VII

Stortinget gir sin tilslutning til at Nærings- og fiskeridepartementet gjennom salg av aksjer eller andre transaksjoner kan redusere eierskapet i SAS AB helt eller delvis.

VIII

Stortinget gir sin tilslutning til at Landbruks- og matdepartementet gjennom salg av aksjer eller andre transaksjoner kan redusere eierskapet i Veterinærmedisinsk Oppdragssenter AS helt eller delvis.

IX

Stortinget gir sin tilslutning til at Nærings- og fiskeridepartementet gjennom salg av aksjer eller andre transaksjoner kan redusere eierskapet i Telenor ASA ned mot 34 pst.

X

Stortinget ber om at regjeringen, dersom staten som eier skulle forelegges og delta i en beslutning om en endring i Kongsberg Gruppen ASAs struktur (salg av deler av selskapet eller lignende), tar med i sine vurderinger hensynet til å ivareta forsvarsmessig kompetanse og virksomhet med tanke på nasjonal sikkerhet.

XI

Meld. St. 27 (2013–2014) – om et mangfoldig og verdiskapende eierskap – vedlegges protokollen.

Oslo, i næringskomiteen, den 29. januar 2015

Geir Pollestad

leder

Gunnar Gundersen

ordfører

